

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -



EKO KLUBI "LORENC ANTONI"



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH ENVIRONMENTAL IMPACT



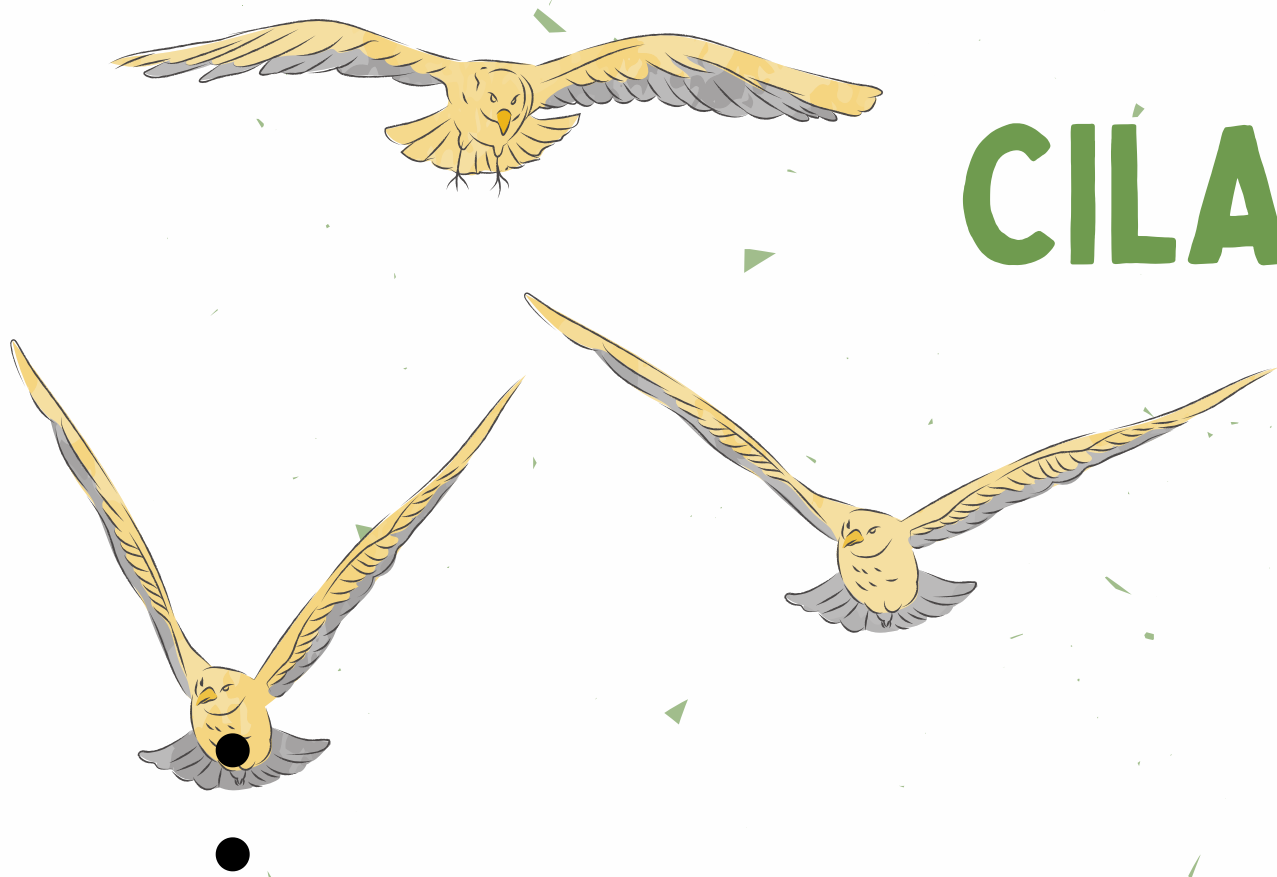
Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë "Lorenc Antoni" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësuesve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

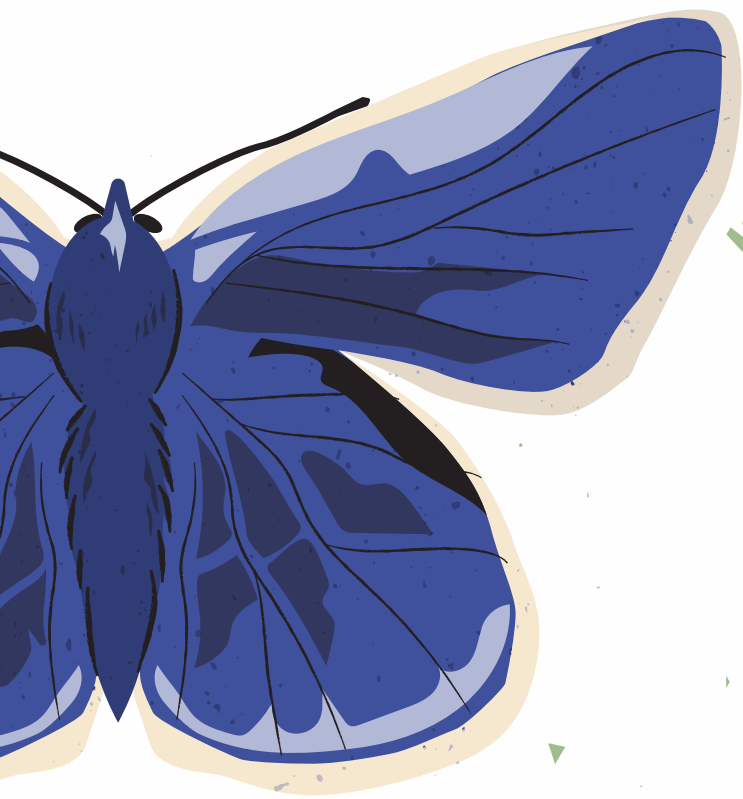


CILA ËSHTË RËNDËSIA E BIODIVERSITETIT?

22 Maji është Dita Ndërkombëtare e Biodiversitetit, ndërsa viti 2010 nga Kombet e Bashkuara është shpallur si viti ndërkombëtar i biodiversitetit. Kam përshtypjen se opinionit i mungojnë informatat për rëndësinë e biodiversitetit, rreziqet që po i kanosen dhe masat mbrojtëse që duhet të merren për ruajtjen e tij. Prandaj qëllimi i këtij artikulli është që shkurtimisht me disa të dhëna të njihet opinioni për këtë vlerë të pakrahasueshme të natyrës.

Biodiversiteti nënkupton larminë e gjeneve, të llojeve dhe të ekosistemeve në planetin tonë. Biodiversiteti është vlera më e lartë e natyrës, është baza e jetës tonë dhe themeli i zhvillimit të qëndrueshëm. Biodiversiteti është rezultat i evoluimit të jetës në Tokë gjatë miliarda vjetësh. Në plantën tonë, llogaritet se jetojnë rreth 13 milionë lloje të bimëve, kafshëve dhe mikroorganizmave, prej të cilave vetëm 1.75 milion janë të emërtuara dhe të përshkruara. Vlera e ekosistemeve nuk është vetëm ekzistenca-bazë për jetën e bimëve dhe kafshëve, por edhe për ne njerëzit. Shërbimet e vlerave të ekosistemeve të cilat nga natyra janë “falas”, janë esenciale për shëndetin tonë, sigurinë tonë ushqimore dhe shëndetësore dhe prosperitetin tonë.



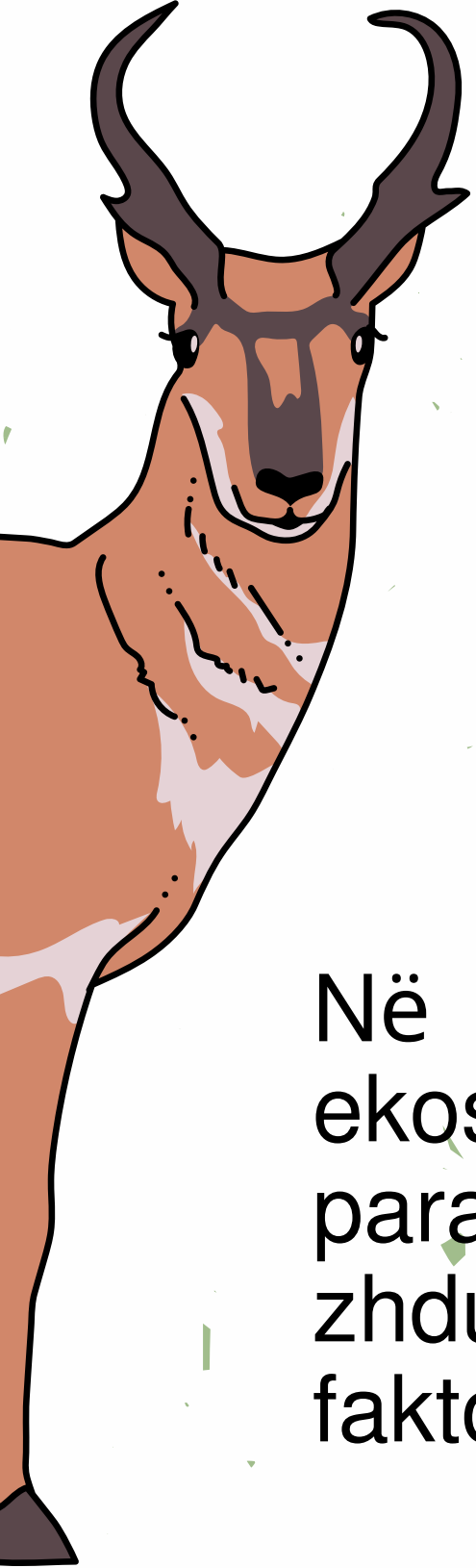


CILA ËSHTË RËNDËSIA E BIODIVERSITETIT?

Hapësira e Kosovës edhe pse përfshinë një sipërfaqe të vogël të Ballkanit (rreth 2.4%), krahasuar me vendet e tjera të Ballkanit dhe të Evropës, dallohet me resurse të shumta natyrore, pra edhe me vlera të larta të biodiversitetit. Kosova është shtëpia e rreth 2,500 llojeve të bimëve lulore, 210 lloje të egra të kurrizorëve, 200 lloje të fluturave, 104 lloje kërpudhash etj. Ajo që biodiversitetin e Kosovës e bënë interesant dhe të rëndësishëm është prania e një numri të madh të llojeve endemike dhe relikte. Por fatkeqësisht biodiversiteti i Kosovës, këta dy dhjetëvjeçarët e fundit, për arsye të ndryshme është dhe më i rrezikuari në Ballkan dhe Evropë.

Biodiversiteti në rrezik! - Çdo lloj i cili vdes dhe shkon nga bota jonë, është i pakthyeshëm, një burim natyror më pak. Biodiversiteti natyror nuk ka qenë kurrë më i atakuar se sa në dhjetëvjeçarët e fundit që lidhet me shumë faktorë: shumëfishimi i njerëzimit brenda një kohe të shkurtër, tej-eksplorimi i resurseve, ndotja e madhe etj. Humbjet e diversitetit biologjik janë drastike dhe fatkeqësisht shkatërrimet e ekosistemeve janë në rritje permanente. Njerëzit me ose pavetëdije janë duke bërë zhdukjen në masën më të madhe të biodiversitetit në historinë e Tokës.





CILA ËSHTË RËNDËSIA E BIODIVERSITETIT?

Në mbarë botën tashmë janë më shumë se 60% e ekosistemeve me rrezikshmëri të përhershme dhe një parashikim të numrit prej 15,600 llojeve që kërcënohen të zhduken. Në të gjithë botën si pasojë e veprimtarisë së faktorit njeri, çdo ditë zhduken lloje kafshësh dhe bimësh .

Rezultatet e raportit të një studimi Evropian, më 2008 tregon se në 300 vitet e fundit, në botë sipërfaqja e përgjithshme pyjore është tkurrur me 40%. Llogaritet se në çdo minutë zhduken rreth 20 hektar pyje. Në 25 vende të botës, pyjet janë zhdukur tashmë plotësisht. Prerja e një bime masa drunore e të cilit do të kushtonte rreth 500 euro është një humbje e madhe pasi që gjatë jetës së tij ky dru do të gjeneroj deri 1,900,000 euro përmes vlerave ekologjike siç janë: prodhimi i oksigjenit, pastrimi i ajrit, riciklimi i ujit, fertilizimi i tokës, kontrolli i erozionit, sigurimi i habitateve për botën e egër, zbutjen e efekteve toksike të gazeve, etj. Në botë që nga viti 1900 rreth gjysma e të gjitha kënetave janë të humbura.





AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET
KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT
MJEDISOR



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT



Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.

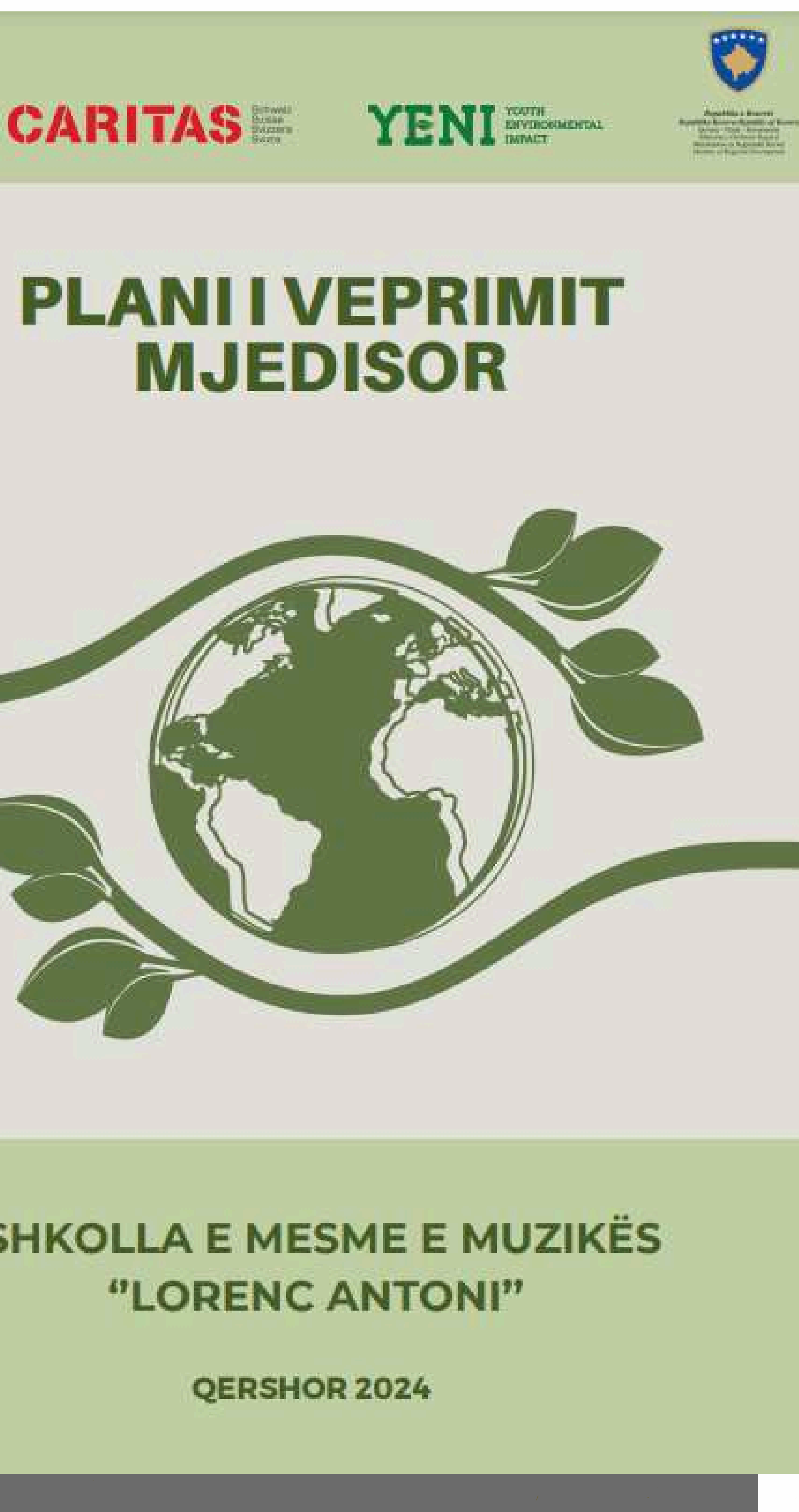
EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



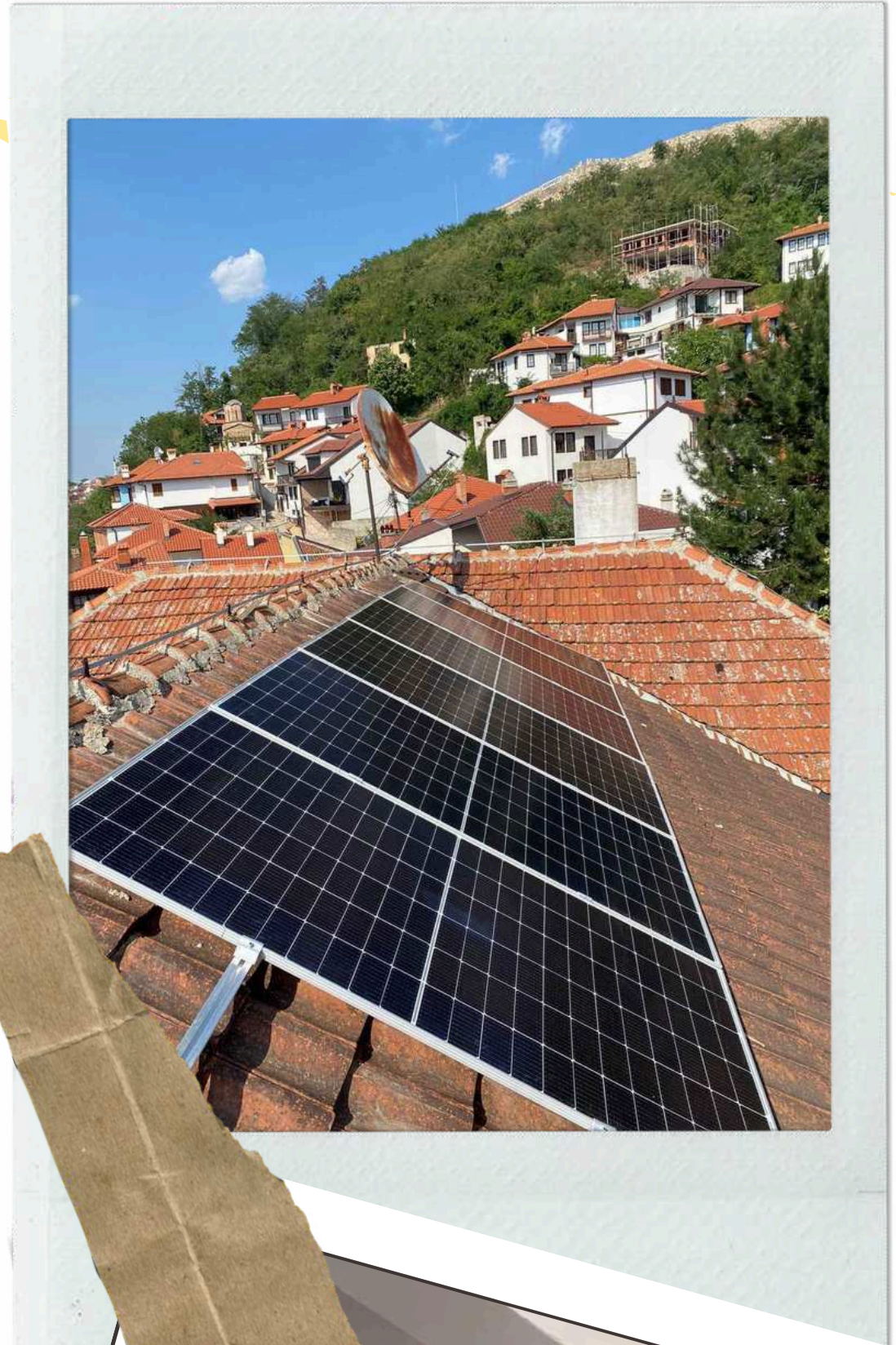
EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

REALIZIMI I PROJEKTIT MJEDISOR

Eko klubi i shkollës së muzikës “Lorenc Antoni” në Prizren ka realizuar projektin mjedisor. Me anë të këtij projekti nxënësit kanë rritur hapësirën e gjelbër në shkollën e tyre duke mbjellur drunjë dhe bimë shumëvjeçare, kanë ndikuar në efikasitetin e shkollës duke vendosur panele solare dhe kanë vendosur myshqe të gjalla në hapsirat mbrenda objektit për të pasuruar objektin më shumë me ajër të pastër dhe të gjelbërt. Qëllim i këtij projekti përveç tjerash ishte edhe aktivizimi mjedisor i nxënësve, të cilët gjatë aktivitetit ndihmuan në procesin e mbjelljes së drunjëve dhe kanë pastruar hapësirën përreth shkollës, duke i bërë kështu të ndjehen përgjegjës për intervenimin e realizuar.



EKO KLUBI "LORENC ANTONI"

RR. MARIN BARLETI, PRIZREN, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -



EKO KLUBI "YMER PRIZRENI"

4



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT



Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i IAAP "Ymer Prizreni" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimitdhënësve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

RICIKLIMI

Riciklimi është procesi i ripërpunimit të mbeturinave. Kohët e fundit ky proces ka një zhvillim të gjerë në shumë fusha industriale: të hekurit, drurit, plastikës, të qelqit (për të përmendur këtu më të rëndësishmet). Për të bërë sa më të thjeshtë këtë proces dhe ripërfitim të materialeve të riciklueshme është vënë në funksion grumbullimi i diferencuar i mbeturinave në kontenitoret përkatës: letër, qelq, plastikë apo mbetjet e njoma (që janë mbetjet ushqimore). Riciklimi i mbeturinave ndihmon planetin tonë. Grumbullimi i mbeturinave sjell një mjedis më të pastër për ne e fëmijët tanë, kurse riciklimi i tyre mbron burimet e pasurisë natyrore që të mos shterojnë kurrë. RIPËRDORIMI, REDUKTIMI, RICIKLIMI...janë 3 fjalët më të rëndësishme që ndihmojnë natyrën dhe mjedisin ku jetojmë. Riciklimi bëhet i mundur falë ndihmës tonë. Jemi ne ata që duhet të diferencojmë fillimisht mbeturinat që prodhojmë. Për të bërë një grumbullim të diferencuar sa më efektiv, është e rëndësishme të njohim cilat janë materialet e riciklueshme dhe si duhet ti ndajmë ato. Riciklimi i letrës hap pas hapi 1- Mblidhen mbetjet e letrës nga vendgrumbullimet e mbetjeve. 2- Letra futet në kazana me ujë. 3- Ndahen fibrat e letrës nga mbetjet e tjera si bojë, papastërti etj. 4- Lënda e formuar thahet dhe i jepet formë duke e presuar. 5- Formohet kështu letra e re e gatshme për përdorim. Letra nuk mund të riciklohet deri në pafundësi. Fibrat e letrës pas çdo riciklimi vinë e shkurtohen duke ulur kështu cilësinë e letrës. P:SH Një kuti kartoni mund të riciklohet deri në gjashtë herë.

NDRYSHIMET KLIMATIKE DHE NDIKIMI NË JETËN E PËRDITSHME

Ndryshimet klimatike janë një nga sfidat më të mëdha me të cilat përballet bota sot. Temperaturat në rritje, modelet e ndryshuara të reshjeve dhe ngjarjet ekstreme të motit ndikojnë në furnizimin me ushqim, ujin e pijshëm dhe habitatet natyrore. Për shumë njerëz, këto ndryshime përkthehen në vështirësi ekonomike dhe sfida për mbijetesën. Lufta kundër ndryshimeve klimatike kërkon veprime të bashkërenduara në nivel lokal dhe global për të reduktuar emetimet e gazeve serrë dhe për të promovuar mënyra jetese të qëndrueshme.





AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET
KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT
MJEDISOR



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT

Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.



EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

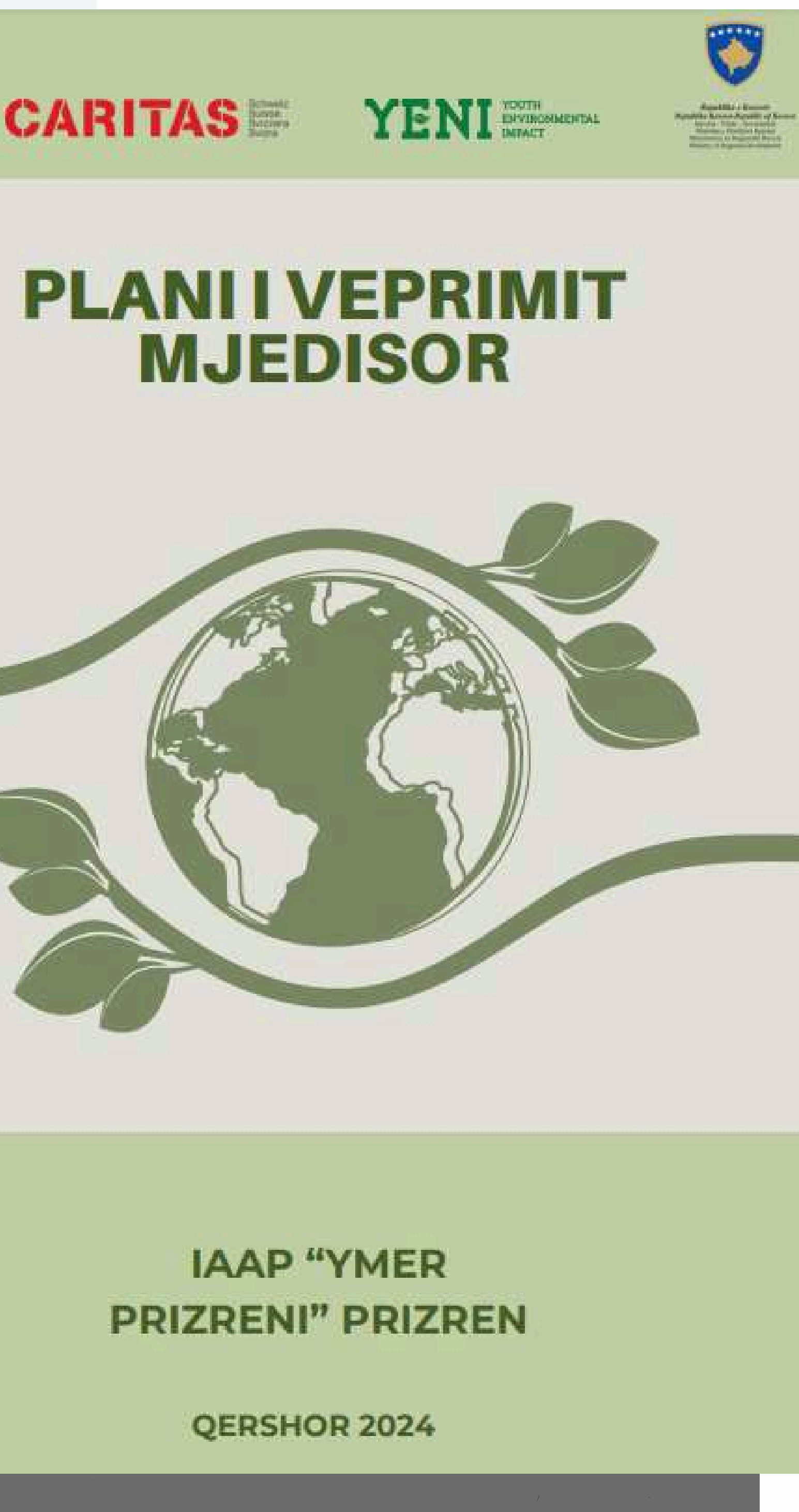


Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

REALIZIMI I PROJEKTIT MJEDISOR

Eko klubi i shkollës së mesme “Ymer Prizreni” në Prizren ka realizuar projektin mjedisor. Me anë të këtij projekti nxënësit kanë rritur hapësirën e gjelbër në shkollën e tyre duke mbjellur drunjë dhe bimë shumëvjeçare, kanë vendosur shporta për riciklim të mbeturinave dhe parkingje të biçikletave. Qëllim i këtij projekti përveç tjerash ishte edhe aktivizimi mjedisor i nxënësve, të cilët gjatë aktivitetit ndihmuan në procesin e mbjelljes së drunjëve dhe kanë pastruar hapësirën përreth shkollës, duke i bërë kështu të ndjehen përgjegjës për intervenimin e realizuar.



EKO KLUBI "YMER PRIZRENI"

RR. IMEHMET PASHË DEVALLA, PRIZREN, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EC
MA NDRYSHE



EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -

EKO KLUBI

"UKSHIN HOTI"



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT



Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë "Ukshin Hoti" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimitdhënësve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).



UJI DHE KRIZA KLIMATIKE GLOBALE: DISA FAKTE QË DUHET TË DINI...

- Ndryshimet klimatike po prishin modelet e motit, duke çuar në ngjarje ekstreme, disponueshmëri të paparashikueshme të ujit, përkeqësim të mungesës së ujit dhe ndotje të furnizimeve me ujë. Këto efekte mund të ndikojnë në mënyrë drastike në sasinë dhe cilësinë e ujit që u nevojitet fëmijëve për të mbijetuar.
- Aktualisht, një ndryshim në klimë ndihet kryesisht përmes ndryshimit të ujit. Miliona fëmijë janë në rrezik.
- Ngjarjet ekstreme të motit dhe ndryshimet në modelet e ciklit të ujit e bëjnë të vështirë qasjen në ujë të pijshëm të sigurt, veçanërisht për fëmijët.
- Rreth 74% e fatkeqësive natyrore midis 2001 dhe 2018 ishin të lidhura me ujin, duke përfshirë thatësitat dhe përmbytjet. Frekuenca dhe intensiteti i këtyre ngjarjeve pritet të rritet me ndryshimet klimatike.
- Përafërsisht 450 milionë fëmijë jetojnë në zona me cenueshmëri të lartë ose jashtëzakonisht të lartë ndaj ujit. Kjo do të thotë se ata nuk kanë ujë të mjaftueshëm për të plotësuar nevojat e tyre ditore.
- Kur ndodhin katastrofa, ato mund të shkatërrojnë ose ndotin të gjithë furnizimet me ujë, duke rritur rrezikun e sëmundjeve të tilla si kolera dhe tifoja, ndaj të cilave fëmijët janë veçanërisht të prekshëm.
- Rritja e temperaturave mund të çojë në shfaqjen e patogjenëve vdekjeprurës në burimet e ujërave të ëmbla, duke e bërë ujin të rrezikshëm për popullatën



UJI DHE KRIZA KLIMATIKE GLOBALE: DISA FAKTE QË DUHET TË DINI...

- Uji i ndotur përbën një kërcënim të madh për jetën e fëmijëve. Sëmundjet e lidhura me ujin dhe kanalizimet janë një nga shkaqet kryesore të vdekjes tek fëmijët nën 5 vjeç.
- Çdo ditë, më shumë se 700 fëmijë nën 5 vjeç vdesin nga diarreja e lidhur me ujin, kanalizimet dhe higjenën e dobët.
- Ndryshimet klimatike përkeqësojnë menaxhimin e ujit – zona me burime ujore jashtëzakonisht të kufizuara – duke çuar në rritjen e konkurrencës për ujë, madje edhe në konflikt.
- Deri në vitin 2040, gati 1 në 4 fëmijë do të jetojnë në zona me probleme të mëdha të ujit.
- Rritja e nivelit të detit po bën që uji i ëmbël të bëhet i kripur, duke rrezikuar burimet ujore ku mbështeten miliona njerëz.

Përshtatja me efektet e ndryshimeve klimatike në ujë do të mbrojë shëndetin e fëmijëve dhe do të shpëtojë jetën e tyre. Përdorimi i ujit në mënyrë më efikase dhe kalimi në sistemet e ujit me energji diellore do të reduktojë gazrat serë dhe do të mbrojë më tej të ardhmen e fëmijëve



AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET
KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT
MJEDISOR



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT



Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.



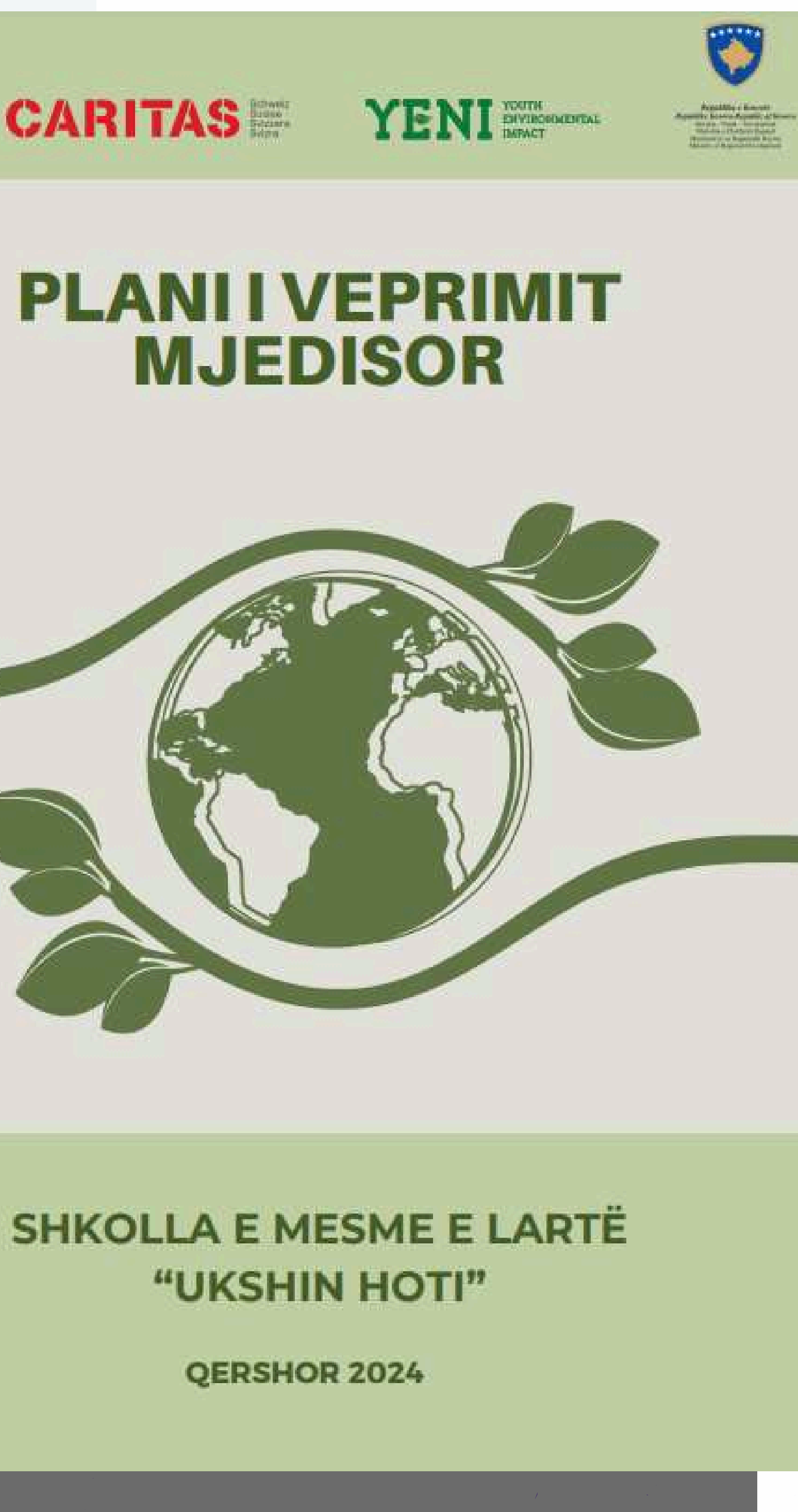
EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

EKO KLUBI "UKSHIN HOTI"

KRUSHË E MADHE, RAHOVEC, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EC
MA NDRYSHE



EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -

EKO KLUBI

"12 MAJI"

4



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT



Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë “12 Maji” dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit “ECO School”.

Ky projekt do t’i njohë me konceptin “Eko Shkolla” 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimitdhënësve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

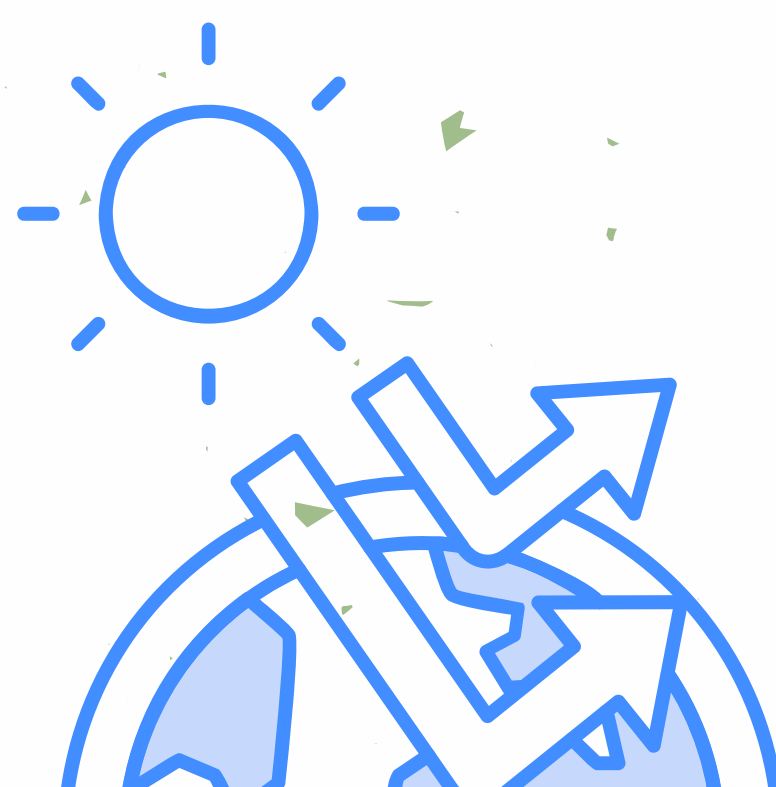


TEMPERATURA E RRITUR

Pritet që temperatura mesatare vjetore të rritet çdo vit: deri në vitin 2040 temperatura mesatare do të jetë $1,5^{\circ}$ C më e lartë. Kjo mund të duket e parëndësishme, por kjo rritje do të ndryshojë kushtet e jetesës për të gjithë.

EFEKTI SERË

Efekti serë është pasojë e një çekuilibrimi të energjisë (nxehësisë) ndërmjet sasisë së nxehësisë që Toka merr nga Dielli dhe sasisë që ajo çliron sërish në hapësirë. Ngrohja globale ndodh si rezultat i emetimeve të tepërta të gazeve serë (GS), si dioksidi i karbonit, metani, klorofuorokarburet, oksidet e azotit dhe të tjera që thithin rrezatimin diellor dhe mbajnë nxehësinë. Me pak fjalë, efekti serë është ngrohja e pakontrolluar e atmosferës së Tokës. Djegia e lëndëve djegëse fosile (qymyri, nafta dhe gazi natyror) është burimi më i madh i emetimeve të gazeve serë.



FLORA E NDRYSHUAR

Ndryshimet klimatike, të tilla si thatësirat dhe rritja e temperaturave mesatare ose ndryshimet ekstreme të temperaturës (rënia dhe ngritja e papritur e temperaturës gjatë një periudhe të shkurtër kohore) mund të shkaktojnë zhdukjen e disa llojeve bimore në zona të caktuara. Ndryshimet klimatike, në kombinim me faktorë të tjerë, do të çojnë në shfaqjen dhe përhapjen e llojeve bimore aspak karakteristike për zona të caktuara (p.sh. lloje invazive si ambrozia). Zhdukja e llojeve bimore nga natyra rrezikon furnizimin me lëndë të para për barna, ushqim dhe nevoja të tjera të njeriut, gjë që kërcënon drejtpërdrejt mbijetesën e tij. Unioni Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës (IUCN) krijoi Listën e Kuqe të Llojeve të Kërcënuara™, një listë që përfshin të gjitha llojet bimore të kërcënuara me zhdukje në rang global.

FAUNA E NDRYSHUAR

Ndryshimet klimatike, të tilla si thatësirat dhe rritja e temperaturave mesatare ose ndryshimet ekstreme të temperaturës (rënie dhe rritje e papritur e temperaturës për një periudhë të shkurtër kohore), çojnë në zvogëlimin e popullatave dhe/ose zhdukjen e llojeve të caktuara të kafshëve. Zhdukja e disa kafshëve në natyrë ndërpret zinxhirin ushqimor, duke shkaktuar çrregullime të ekosistemit. Për më tepër, zvogëlimi i popullatave ose zhdukja e plotë e llojeve nga natyra zvogëlon diversitetin gjenetik që siguron që kafshët të jenë më rezistente ndaj sëmundjeve dhe të përshtaten më mirë ndaj kushteve të ndryshuara mjedisore.

TERRENI I NDRYSHUAR

Zonat e ekspozuara ndaj ndryshimeve të zgjatura ose intensive të kushteve klimatike dhe pasojave të tyre (temperatura jashtëzakonisht të ulëta ose të larta, etj.) mund të degradohen pjesërisht ose plotësisht. Ndryshimet në terren janë shpesh rezultat i proceseve të erozionit, në një shkallë më të vogël ose më të madhe. Degradimi i tokës çon në ndryshime në terren, duke i bërë shpesh këto zona të pakapërcyeshme për shkak të zhdukjes së shpateve të buta, krijimit të grykave, zhdukjes së materialit të dyshemesë që lejon lëvizjen e sigurt, grumbullimit të aluvioneve të imëta ose të trasha dhe zëvendësimit të tokës pjellore me material jopjellor. Relievi i ndryshuar gjithashtu ndryshon kushtet e jetesës për llojet bimore dhe shtazore.

THATËSIRA

Thatësira është një nga pasojat më të rëndësishme të ndryshimeve klimatike, duke shkaktuar zhdukjen e llojeve të shumta bimore dhe shtazore, si dhe migrimin e njerëzve. Burimet e ujit të pijshëm dhe puset e krijuara në mënyrë të pavarur thahen më shpesh në verë. Çrregullimet në cilësinë e ujit janë të zakonshme, pasi nivelet e ulëta ose jashtëzakonisht të larta të ujërave nëntokësore ose sipërfaqësore mund të kontaminojnë ujin e pijshëm, duke e bërë atë të papërshtatshëm për t'u konsumuar. Çrregullimet në regjimin ujqor të tokës bëjnë që toka të thahet, një nga hapat e parë të shkretëtirëzimit. Si rezultat, toka bëhet e papërshtatshme për kultivimin e të korrave dhe mbijetesën e bimësisë në përgjithësi.



AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET
KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT
MJEDISOR



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBËT SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT

Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.



EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

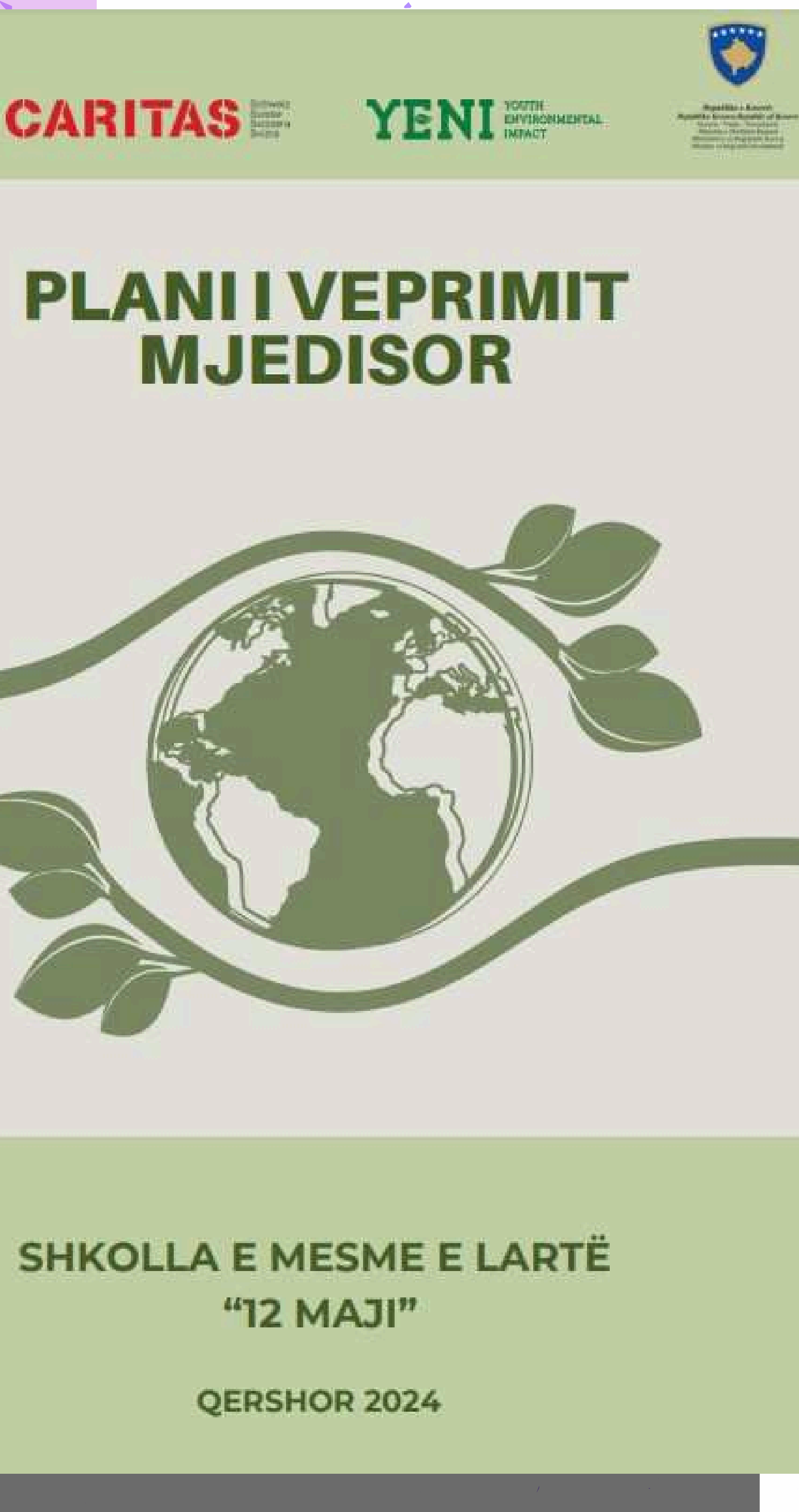


Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

EKO KLUBI "12 MAJI"

RATKOC, RAHOVEC, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe

Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë

www.ecmandryshe.org

info@ecmandryshe.org

029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -



EKO KLUBI

"LASGUSH PORADECI"




Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT



Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubevetë shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i IAAP "Lasgush Poradeci" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

ZONAT E MBROJTURA TË NATYRËS NË KOSOVË

Zonat e mbrojtura të natyrës në Kosovë më 2014 ishin 116 sosh duke mbuluar një sipërfaqe prej 118.913,95 ha (10.9% e sipërfaqes të Kosovës). Në kuadër të këtyre zonave hyjnë: 11 Rezervate Strikte të Natyrës (“Bifurkacioni i lumit Nerodime”, “Rezervati i Arnenit”, “Maja e Ropsit”, “Rusenica”, “Kamilja”, etj), 2 Parqe Kombëtare (PK “Sharri”, PK “Bjeshkët e Nemuna”), 99 Monumente të Natyrës (“Burimi i Drinit të Bardhë me Shpellën e Radavcit”, “Shpella e Gadimës”, “Ujvarat e Mirushës”, “Gryka e Rugovës”, “Kanioni i Drinit të Bardhë te Ura e Fshajtë”, “Trungu i Rrapit në Marash” etj), 1 Park Regjional i Natyrës (“Gërmia”), 2 peizazhe të Mbrojtura (“Shkugëza” dhe “Pishat e Deçanit”) dhe 1 Zonë e Veçantë e Mbrojtur e Zogjve (“Ligatina e Hencit-Radeves”).[1]

Sipërfaqen më të madhe të zonave të mbrojtura e përbëjnë Parqet Kombëtare: “Bjeshkët e Nemuna” dhe “Sharri”.

Instituti i Kosovës për Mbrojtjen e Natyrës është institucioni qendror për ruajtjen e natyrës, monitorimin e gjendjes së vlerave të mbrojtura natyrore në Kosovë.



REZERVATET STRIKTE TË NATYRËS

Rezervati strikt i natyrës është zonë e tokës dhe/ose ujit e pandryshuar ose shumë pak e ndryshuar dhe është i dedikuar ekskluzivisht për ruajtjen e natyrës së paprekur, hulumtime shkencore të larmisë biologjike, përcjelljen e gjendjes së natyrës si dhe arsimimit nëse nuk rrezikojnë zhvillimin e lirshëm të proceseve natyrore. Për hulumtime dhe vizita arsimore në rezervatin strikt duhet të merret leja nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor.

Në rezervatin strikt ndalohet kryerja e veprimtarive ekonomike dhe veprimtarive të tjera. Për rezervatet strikte të natyrës vlen shkalla e I-rë e mbrojtjes dhe ato shpallën nga Qeveria. Nga sipërfaqja e përgjithshme e zonave të mbrojtura, rezervatet natyrore përfshijnë 847 ha. Në Kosovë deri më tash kemi 3 lloje të rezervateve të mbrojtura: rezervate bimore (7), rezervate shtazore (2) dhe rezervate speciale (2).

Në Kosovë ekzistojnë 11 rezervate të natyrës me sipërfaqe të përgjithshme prej 847 ha ose 0.68 % e sipërfaqes së përgjithshme të Kosovës. Prej tyre 4 rezervateve gjenden në brendësi të Parkut Kombëtar “Sharri” (Maja e Arnenit, Rusenica, Pisha e Madhe dhe Oshlaku), 4 gjenden në Parkun Kombëtar “Bjeshkët e Nemuna” (Kozhnjeri, Gubavci, Malet e Prilepit dhe Maja e Ropsit) si dhe 3 rezervate tjera (Bifurkacioni i lumit Nerodime, kodrina e Kamiljes dhe Gazimestani).



PARQET KOMBËTARE

Parku kombëtar është zonë e gjerë e tokës dhe/ose ujit, me vlera të jashtëzakonshme dhe të shumëllojshme natyrore, përfshin një ose më shumë ekosisteme natyrore të ruajtura ose pak të ndryshuara dhe kryesisht dedikohet për ruajtjen e vlerave burimore të natyrës.

Parku kombëtar ka rëndësi shkencore, kulturore, edukativo arsimore dhe rekreative. Në parkun kombëtar lejohen punët dhe veprimtaritë me të cilat nuk rrezikohet natyra burimore. Në parkun kombëtar ndalohet shfrytëzimi ekonomik i të mirave të natyrës.

Në parkun kombëtar lejohen veprimtaritë hoteliere – turistike dhe rekreative të cilat janë në funksion të vizitave, arsimimit, të nevojave shëndetësore – rekreative dhe turistike, bujqësia ekstensive tradicionale, peshkataria nëse nuk rrezikohet ekzistenca e llojeve dhe baraspesha natyrore në pajtim me Ligjin e natyrës dhe planin e menaxhimit.

Në Kosovë ekzistojnë dy Parqe Kombëtare të shpallura nga Kuvendi i Kosovës: PK “Sharri” me sipërfaqe 53 469 ha dhe PK “Bjeshkët e Nemuna” me 62.488 ha. Parqet kombëtare përfshijnë gjithsej 115.957 ha.



ZONAT E VEÇANTA TË MBROJTURA

Zona e veçantë e mbrojtur është zonë e tokës dhe/ose ujit me rëndësi të veçantë për shkak se është unike, e rrallë - reprezentative, ose është vendbanim i llojeve të egra dhe veçanërisht është i rëndësishëm për hulumtime shkencore.

Zona e veçantë mundet me qenë: bimore, mikologjike, e vegjetacionit pyjor, zoologjike - ornitologjike, ihtiologjike, gjeologjike, paleontologjike, hidrogjeologjike, hidrologjike etj. Në zonën e veçantë nuk lejohen ndërhyrjet, punët dhe veprimtaritë të cilat mundën me ia prishë veçoritë për shkak të cilave është shpallë zonë e veçantë - grumbullimi dhe shkatërrimi i bimëve, shqetësimi, kapja dhe vrasja e shtazëve, futja e llojeve të reja biologjike, ndërhyrjet melioruse, llojet e ndryshme të ekonomizimit dhe shfrytëzimi tjetër e të ngjashme.

Në zonën e veçantë janë të lejuara ndërhyrjet, punët dhe veprimtaritë me të cilat mbahen ose përmirësohen kushtet të rëndësishme për ruajtjen e veçorive për shkak të cilave është shpallë zona. Në Kosovë ekziston një Zonë e Veçantë e Mbrojtur e zogjve - Ligatina e Hencit - Radeves me sipërfaqe 109 ha.





MONUMENTET E NATYRËS

Monumenti i natyrës është pjesë ose tërësi e pjesëve të pandryshuara të natyrës së gjallë ose të vdekur i cili ka vlerë ekologjike, shkencore, estetike ose kulturo-historike dhe/ose vlera turistike.

Monumenti i natyrës mundet me qenë gjeologjik - paleontologjik, mineralogjik, hidrologjik, strukturë gjeologjike, sediment etj, gjeomorfologjik - shpella, humnera, muret shkëmbore, hidrologjik - burime, ujë rrjedhë, ujëvarë, liqe, botanik - ekzemplarë të rrallë ose të rëndësishëm të botës bimore për një lokalitet, lokalitet i vogël botanik ose zoologjik i rëndësishëm për vlerat e tij shkencore.

Në monumentin e natyrës dhe në afërsi të drejtpërdrejt të tij që është pjesë përbërëse e zonës së mbrojtur nuk lejohen veprimtaritë të cilat rrezikojnë karakteristikat dhe vlerat e tij.

Në kuadër të Zonave të Mbrojtura në Kosovë, Monumentet e Natyrës për nga numri zënë vendin e parë me 99 sosh, ndërsa për nga sipërfaqja vendin e dytë me 5.971.95 ha. Prej tyre 2 Monumente janë të Rëndësisë së Veçantë, (Ujëvarat e Mirushës dhe Shpella e Gadimes), 66 të karakterit botanik, 17 hidrologjik, 7 gjeomorfologjik, 9 speologjik.

Monumentet e natyrës në të cilat ka pas ndikime më të mëdha gjatë këtyre tri viteve të fundit janë: Shpella e Gadimes, Ujëvarat e Mirushës, Gryka e Rugovës, Burimi i Drinit të Bardhë me Shpellën e Radavcit, etj.

PEIZAZHET E MBROJTURA

Peizazhi i mbrojtur është zonë natyrore ose artificiale me vlerë të madhe peizazhore dhe larmi biologjike ose me vlerë kulturo-historike, ose peizazh me veçori të ruajtura unikale karakteristike për zonën e caktuar i dedikuar për pushim dhe rekreacion.

Në peizazhin e mbrojtur nuk lejohen ndërhyrjet dhe punët të cilat prishin karakteristikat për shkak të cilit është shpallë i mbrojtur. Në kuadër të kësaj kategorie hyjnë Parku Regjional Gërmia me sipërfaqe prej 1.126 ha, Parku i Shkugëzes me sipërfaqen prej 70 ha dhe Pishat e Deçanit me 15 ha. Gjithsej 1.211 ha.

MONUMENTET E ARKITEKTURËS SË PARKUT

Monumenti i arkitekturës së parkut është hapësirë e krijuar artificialisht - kopshti botanik, arboretumi, parku i qytetit, dru radhitjet, si dhe format tjera të kopshteve dhe parqeve, përkatësisht trungje individuale ose grupe trungjesh që kanë vlerë të madhe estetike, kulturo-historike, ekologjike ose shkencore.

Në monumentin e arkitekturës së parkut dhe në afërsi të drejtpërdrejt të tij e cila është pjesë përbërëse e zonës së mbrojtur nuk janë të lejuara veprimtaritë ose punët të cilat mund të ndryshojnë ose të prishin vlerat për shkak të cilave është mbrojtur. Në kuadër të kësaj kategorie të mbrojtjes ende nuk është klasifikuar asnjë zonë e mbrojtur.





AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET
KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT
MJEDISOR



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT

Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.



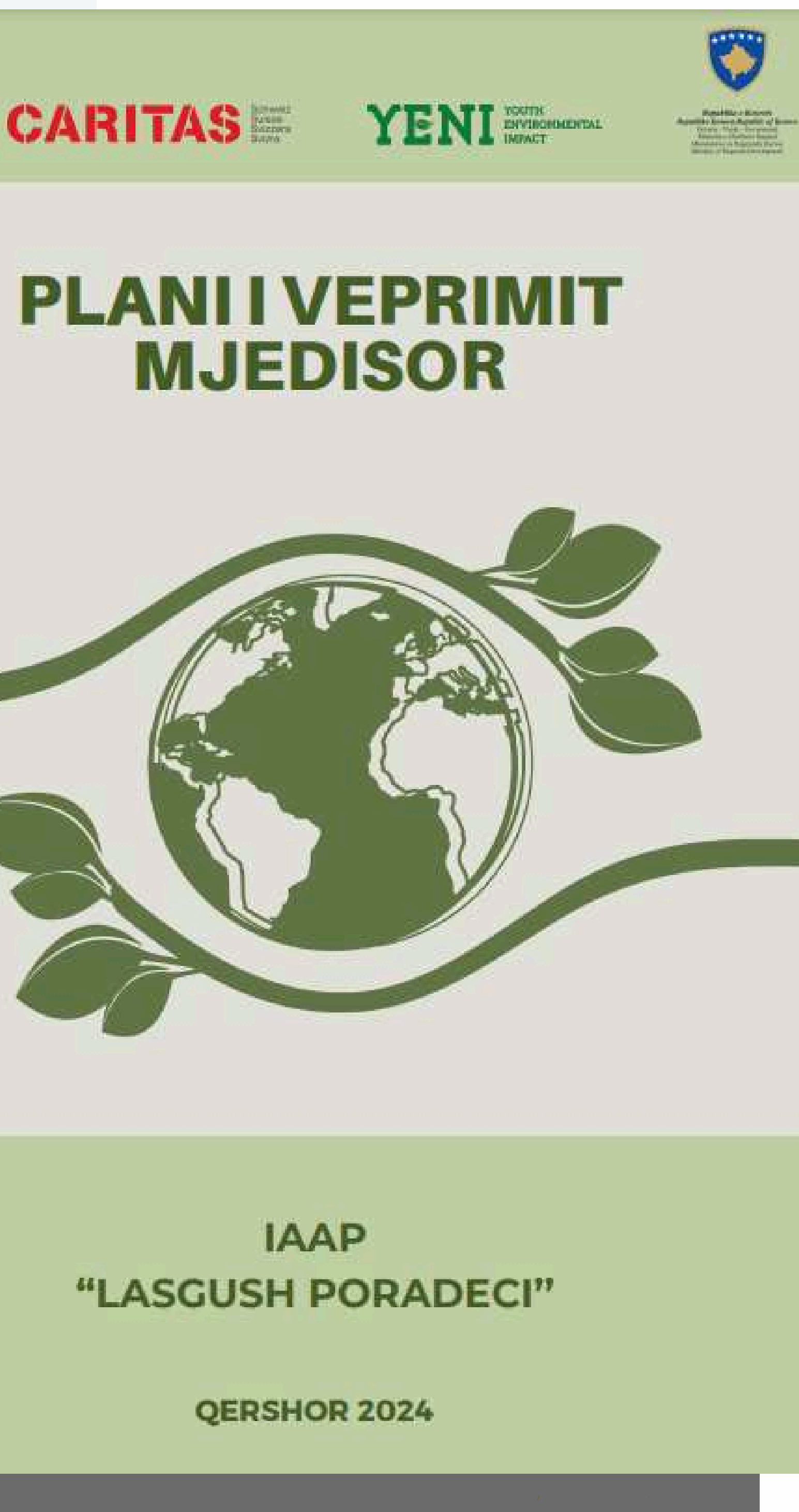
EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

EKO KLUBI "LASGUSH PORADECI" **KIJEVË, MALISHEVË**

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë

www.ecmandryshe.org

info@ecmandryshe.org

029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOËLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -



EKO KLUBI "LUCIANO MOTRONI"

4



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT



Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë "Luciano Motroni" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

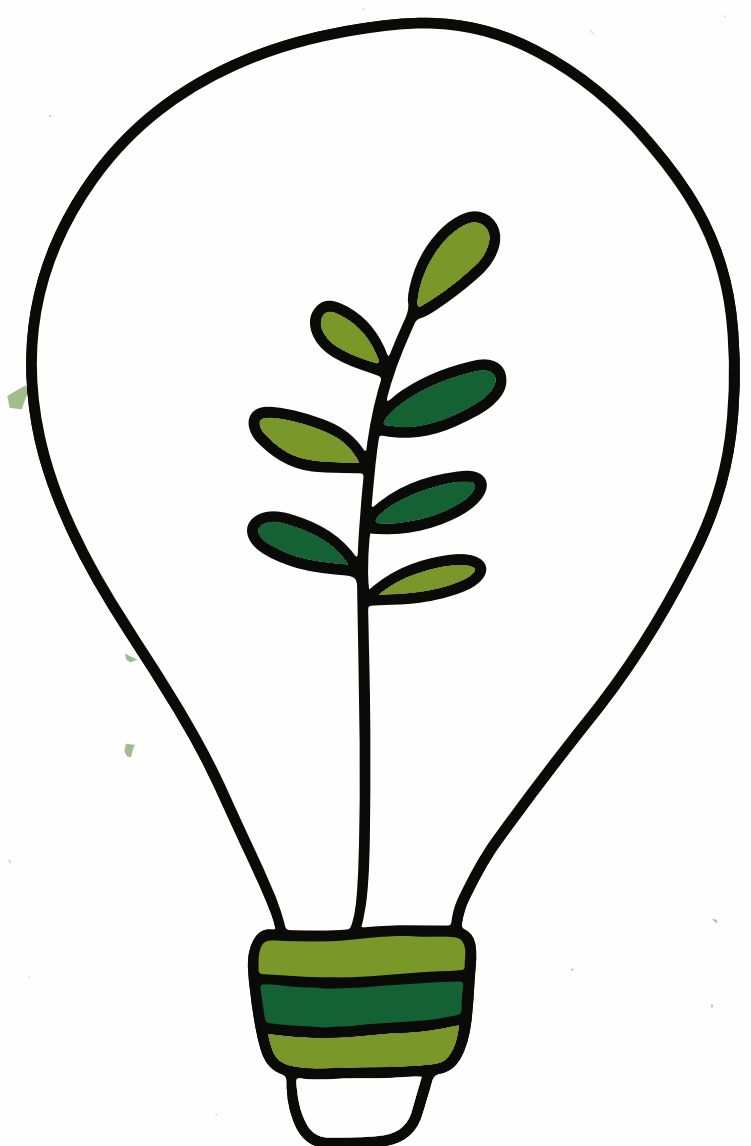
Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

KONSUMI I ENERGJISË

Trajnimi i Modeleve të Mëdha: Modelet e mëdha të IA, si ato që përdoren në përpunimin e gjuhës natyrore dhe në mësimin e thellë (deep learning), kërkojnë shumë burime kompjuterike. Për shembull, trajnimi i një modeli të madh gjuhësor mund të kërkojë energji të barabartë me konsumin vjetor të disa shtëpive. Ky përdorim i lartë i energjisë kontribuon në emetimet e karbonit, veçanërisht nëse energjia vjen nga burime jo të rinovueshme si qymyri dhe gazi natyror.

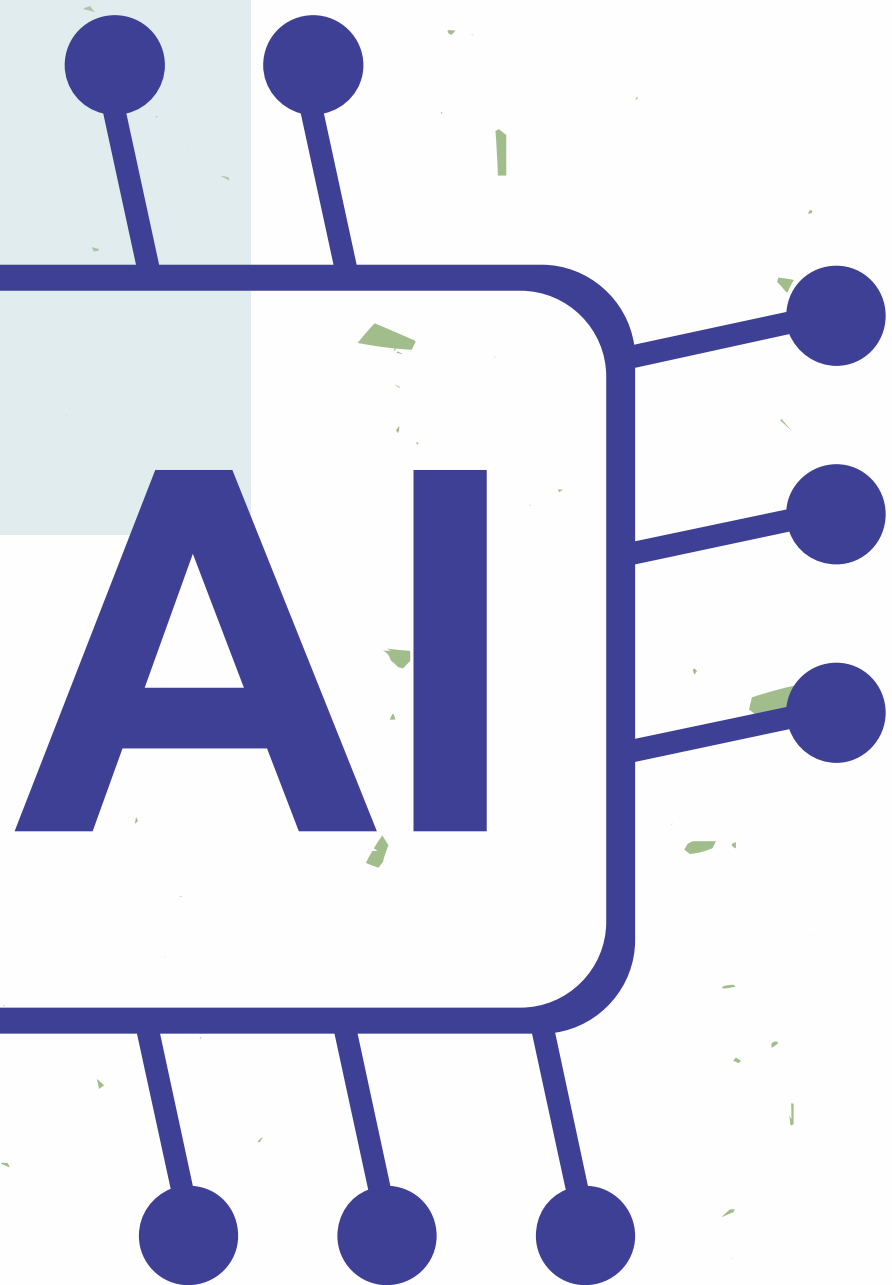
Qendrat e të Dhënave: Qendrat e të dhënave që ruajnë dhe përpunojnë të dhëna për aplikacionet e IA funksionojnë 24/7 dhe kërkojnë ftohje të vazhdueshme, duke konsumuar kështu më shumë energji.



BURIMET NATYRORE

Nxjerrja e Metaleve të Rralla: Prodhimi i pajisjeve elektronike, si serverët dhe procesorët e përdorur në IA, kërkon metale të rralla si litiumi dhe kobalti. Nxjerrja dhe përpunimi i këtyre materialeve mund të dëmtojë ekosistemet lokale, të ndotë ujin dhe të shkaktojë erozion të tokës.

Kostoja Mjedisore e Prodhimit: Proceset e prodhimit të çipave kompjuterikë dhe komponentëve të tjerë elektronikë janë intensive në përdorimin e ujit dhe kimikateve, të cilat mund të kenë një ndikim negativ në mjedis nëse nuk menaxhohen siç duhet.



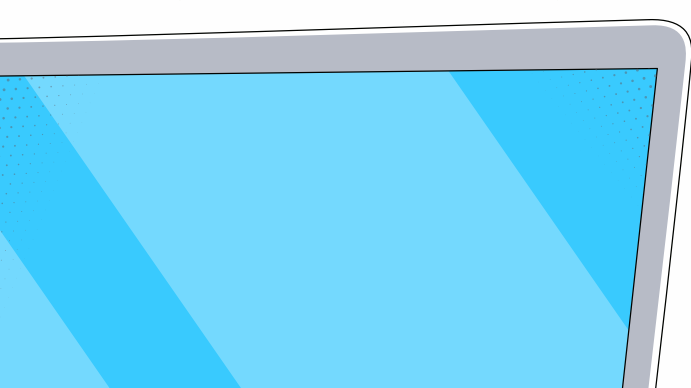
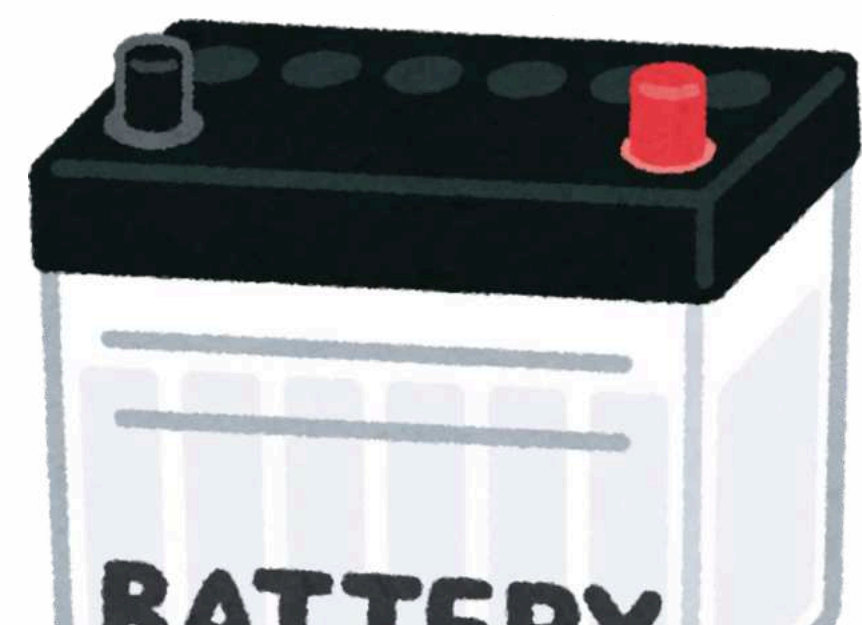
MBETJET ELEKTRONIKE DHE NDIKIMI NË EKOSISTEME

Jetëgjatësia e Shkurtër e Pajisjeve: Teknologjitë IA zhvillohen me ritme të shpejta, duke bërë që pajisjet të vjetrohen shpejt. Kjo çon në rritjen e mbetjeve elektronike, të cilat përmbajnë substanca të dëmshme për mjedisin.

Riciklimi i Papërshtatshëm: Shumë prej këtyre mbetjeve nuk riciklohen siç duhet, duke përfunduar në landfille dhe duke kontribuar në ndotjen e tokës dhe ujit me substanca toksike.

Bujqësia e Intensifikuar: Përdorimi i IA në bujqësi mund të çojë në rritjen e përdorimit të pesticideve dhe plehrave kimike për të maksimizuar prodhimin. Kjo mund të shkaktojë ndotje të ujërave dhe tokës, duke ndikuar negativisht në biodiversitet.

Shfrytëzimi i Burimeve Ujore: Teknologjitë IA mund të përdoren për të rritur efikasitetin e përdorimit të ujit, por gjithashtu mund të çojnë në shfrytëzim të tepërt të burimeve ujore nëse nuk menaxhohen me kujdes.



ASPEKTET POZITIVE TË IA PËR MJEDISIN

Përveç ndikimeve negative, IA mund të ofrojë zgjidhje për disa probleme mjedisore:

1. Optimizimi i Konsumit të Energjisë: IA mund të ndihmojë në optimizimin e konsumit të energjisë në ndërtesa dhe industri, duke reduktuar emetimet e karbonit.
2. Monitorimi i Mjedisit: Teknologjitë IA mund të përdoren për të monitoruar në kohë reale cilësinë e ajrit dhe ujit, si dhe për të detektuar ndryshimet në ekosisteme.
3. Menaxhimi i Burimeve Natyrore: IA mund të ndihmojë në menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve dhe burimeve të tjera natyrore, duke ndihmuar në ruajtjen e biodiversitetit.

PERFUNDIM

Ndikimi i IA në mjedis varet nga mënyra se si përdoret teknologjia. Për të minimizuar ndikimet negative, është e rëndësishme që zhvilluesit dhe përdoruesit e IA të kenë parasysh praktikatat e qëndrueshme, si përdorimi i energjisë së rinovueshme dhe riciklimi i duhur i pajisjeve elektronike. Ndërkohë, përfitimet e IA mund të maksimizohen duke përdorur teknologjinë për të zgjidhur sfida të rëndësishme mjedisore.



AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET
KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT
MJEDISOR



EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT

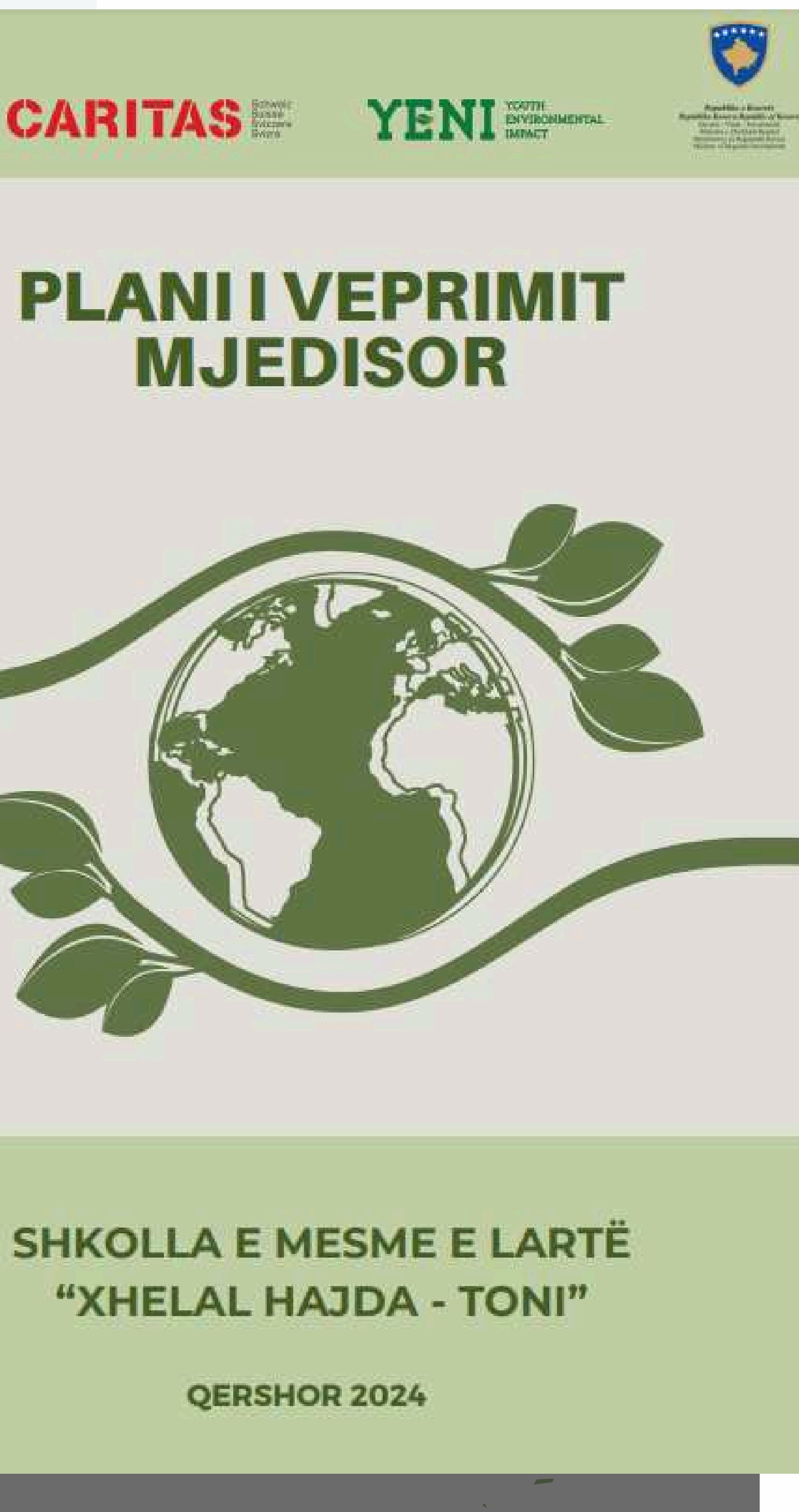
Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



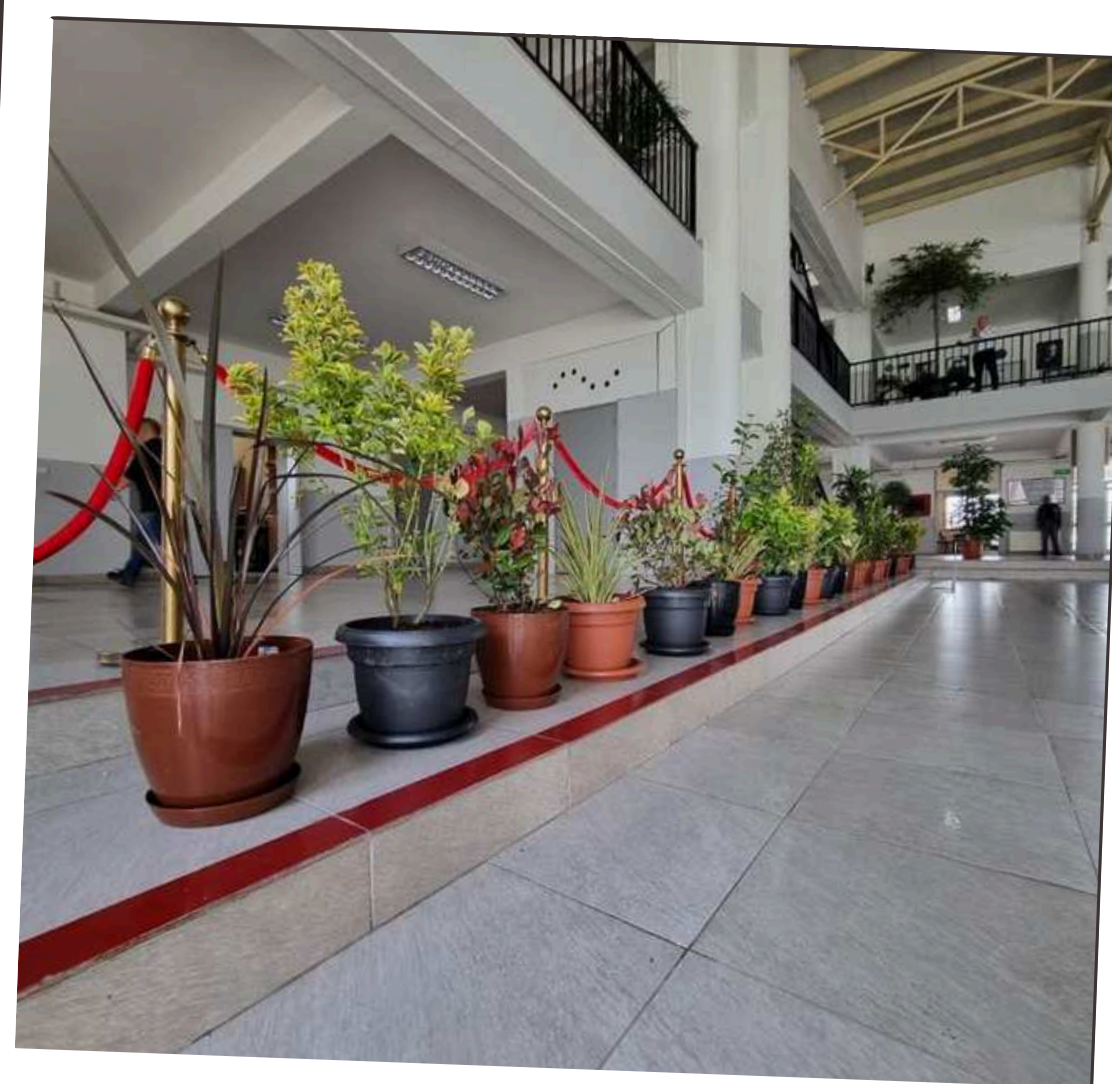
EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

REALIZIMI I PROJEKTIT MJEDISOR

Eko klubi i shkollës së mesme “Luciano Motroni” në Prizren ka realizuar projektin mjedisor. Me anë të këtij projekti nxënësit kanë rritur hapësirën e gjelbër në shkollën e tyre duke mbjellur drunjë dhe bimë shumëvjeçare, kanë vendosur myshqe të gjalla në ambientet e mbrendshme të shkollës dhe kanë vendosur eko-ulëse. Qëllim i këtij projekti përveç tjerash ishte edhe aktivizimi mjedisor i nxënësve, të cilët gjatë aktivitetit ndihmuan në procesin e mbjelljes së drunjëve dhe kanë pastruar hapësirën përreth shkollës, duke i bërë kështu të ndjehen përgjegjës për intervenimin e realizuar.



EKO KLUBI "LUCIANO MOTRONI" RR. MEHMET PASHË DEVALLA – PRIZREN, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".



EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -

EKO KLUBI
"KUJTIM KRASNIIQI"





♦ Të dashur lexues,

EKjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Qendrës së Kompetencës "Kujtim Krasniqi" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimitdhënësve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

PLASTIKA NË FUND TË TOKËS

GRUPI I VEPRIMIT PLASTIKA NË MJEDISËT POLARE TË KOMITETIT SHKENCOR PËR KËRKIMIN E ANTARKTIKUT NDAU MENDIMET E TIJ PËR DIÇKA QË NUK DUHET TË JETË: PLASTIKA KA ARRITUR NË ANTARKTIDË.

Ndotja plastike është bërë një çështje globale mjedisore, duke arritur edhe pjesët më të pacenuara dhe të largëta të planetit tonë, duke përfshirë Antarktidën dhe Oqeanin Jugor përreth. Antarktida është një nga shkretëtirat e fundit të mbetura në planet. Është kryesisht i paeksploruar dhe ka pak banorë, por është nën presionin në rritje nga gjurma njerëzore. Oqeani Jugor përbën rreth 10% të oqeanit global. Ai ka një rëndësi kritike për ekuilibrin e sistemit të Tokës dhe shfaq biodiversitet të veçantë dhe të jashtëzakonshëm detar, por tani është nën kërcënimin e ndotjes plastike.

Ndotja plastike në Antarktidë ndodh pothuajse kudo, nga oqeani i hapur në mjediset bregdetare, duke ndotur ujin, akullin e detit dhe sedimentet rreth kontinentit dhe ishujve nën-Antarktik përreth. Ngatërrimi i gjitarëve dhe shpendëve detarë dhe gëlltitja e plastikës nga grabitqarët detarë, duke përfshirë peshqit, gjitarët dhe zogjtë, së bashku me një numër në rritje të raporteve të mikroplastikës që gjenden te kafshët që jetojnë në shtratin e detit dhe në rrjetat ushqimore tokësore, janë dëshmi e qartë e shtrirjes së plastikës. ndotje dhe shkak për shqetësim serioz.

Ndikimi i ndotjes plastike po ndikon në elasticitetin e ekosistemeve të Oqeanit Jugor dhe po rrezikon një ekuilibër delikat që ka evoluar mbi 40 milionë vjet. Ndërsa përparim i rëndësishëm dhe përparim shkencor është bërë në monitorimin dhe vlerësimin e ndotjes plastike në rajone të tjera të planetit tonë, pak dihet në Antarktidë pavarësisht urgjencës së çështjes. Ndotja nga plastika është padyshim një shqetësim global, megjithatë largësia dhe vështirësia e aksesit në Antarktidë e bëjnë të vështirë hetimin dhe përcaktimin sasior të pasojave në ekosistemet unike tokësore dhe detare të Antarktidës.

PLASTIKA NË FUND TË TOKËS

NDOTJA PLASTIKE ËSHTË VETËM NJË PJESE E ENIGMËS

Biodiversiteti dhe ekosistemet e Oqeanit Jugor janë tani më të cenueshëm se kurrë më parë, për shkak të ndryshimeve të shpejta mjedisore të kohëve të fundit, duke përfshirë ngrohjen e klimës dhe acidifikimin e oqeanit. Kështu, aftësia unike e organizmave të Antarktidës për t'u përshtatur me kushtet ekstreme është tashmë e kërcënuar nga ndryshimet në klimën tonë. Shumë prej këtyre specieve kanë kufij të ngushtë tolerance dhe po përballen me një kërcënim shtesë nga ndotja plastike. Kafshët detare të Antarktidës po ekspozohen gjithnjë e më shumë ndaj pranisë së kombinuar të ndotjes plastike dhe ndryshimeve klimatike të shkaktuara nga njerëzit. Trajtimi i ndikimit të mundshëm të ndotjes plastike në izolim nuk na lejon të parashikojmë plotësisht pasojat në vitet në vijim. Është e rëndësishme të merren parasysh efektet e mundshme kumulative me stresorë të tjerë. Ndërveprimet midis ndryshimeve klimatike dhe mikro- dhe nanoplastikës ka të ngjarë të rrisin potencialin për ndërveprime me toksikantë të tjerë, si dhe të çojnë në një ndjeshmëri të shtuar të specieve të Antarktidës ndaj këtyre stresorëve.

PLASTIKA NË OQEANIN JUGOR ËSHTË NJË ÇËSHTJE GLOBALE

Kuptimi i burimeve të plastikës që hyn nga brenda dhe jashtë Oqeanit Jugor dhe përcaktimi sasior i shkallës së problemit janë thelbësore për të minimizuar çdo kërcënim mjedisor për biodiversitetin unik dhe ekosistemet e rajonit. Plastika e gjetur në Oqeanin Jugor ka të ngjarë të ketë origjinën si nga burimet lokale ashtu edhe nga ato globale,

PLASTIKA NË FUND TË TOKËS

PLASTIKA NË OQEANIN JUGOR ËSHTË NJË ÇËSHTJE GLOBALE

me prova të reja që disa artikuj mund të kenë hyrë në oqean në gjerësi më të ulëta, duke kapërcyer barrierat e perceptuara oqeanografike për të arritur në brigjet e Antarktidës. Për më tepër, ekosistemet e Oqeanit Jugor janë të lidhur në mënyrë të pandashme me ekosistemet globale të oqeanit dhe janë një pjesë e rëndësishme e shumë proceseve të sistemit të Tokës. Prandaj, ndikimi i ndotjes plastike në ekosistemet e Oqeanit Jugor nuk duhet të konsiderohet i izoluar, por të vendoset në një kontekst global.

BISEDA GLOBALE DHE AXHENDAT E ARDHSHME

Sfidat që lidhen me kërkimin shkencor në rajonet polare kërkojnë një grup të përbashkët veprimesh dhe strategjish për të siguruar mbledhjen e qëndrueshme dhe të përsëritshme të të dhënave. Është e rëndësishme të vendosen procedura standarde për monitorimin e ndotjes plastike dhe vlerësimin e ndikimit dhe për të rritur mbulimin e të dhënave si në aspektin hapësinor ashtu edhe në atë kohor. Kjo do të kërkojë një përpjekje të kombinuar nga të gjitha palët e interesuara që veprojnë në Oqeanin Jugor dhe në rajonet ngjitur, dhe një bisedë globale që shqyrton veprimet e përshtatura dhe të menjëhershme për të parandaluar çdo ndikim të dëmshëm në integritetin dhe qëndrueshmërinë e Oqeanit Jugor brenda perspektivës më të gjerë të oqeanit global. Plastika detare dhe tokësore në Oqeanin Jugor dhe Antarktidë përfaqëson një shqetësim serioz dhe ne duhet të veprojmë tani para se të jetë tepër vonë.



AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT MJEDISOR



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT



Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.

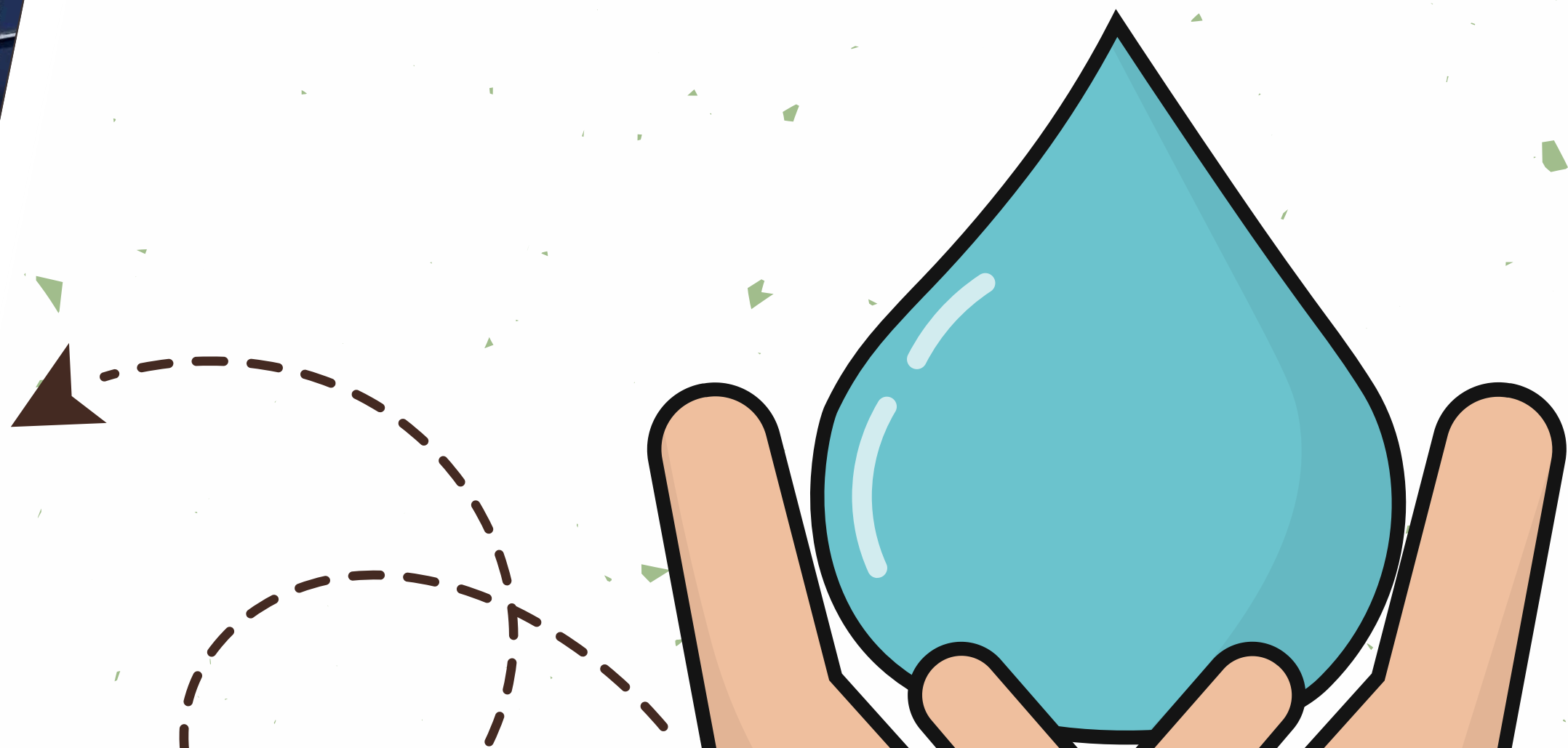


EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN



Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.



AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

**MBJELLJA E DRUNJEVE NE AMBIENTE
PERRETH SHKOLLES**



EKO KLUBI "KUJTIM KRASNIQI"

RR. HABIB BERISHA, LAGJJA E MIRËDITËS, MALISHEVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -

EKO KLUBI "HAMDI BERISHA"



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT



♦ Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Gjimnazit "Hamdi Berisha" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësuesve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

ROLI I BLETËVE NË EKOSISTEM

Bletët janë një nga insektet më të rëndësishme në ekosistemet tona. Ato luajnë një rol kyç në polenizimin e bimëve, një proces që është thelbësor për prodhimin e ushqimit dhe ruajtjen e biodiversitetit. Pa bletët, shumë nga bimët që na japin ushqim dhe produkte të tjera nuk do të mund të mbijetonin, duke pasur pasoja të mëdha për njerëzit dhe mjedisin. Këtu janë disa nga mënyrat se si bletët kontribuojnë në ekosistem:

POLENIZIMI I BIMËVE

Polenizimi është procesi me anë të të cilit poleni transferohet nga pjesa mashkullore e një luleje në pjesën femërore, duke rezultuar në formimin e farave dhe frutave. Bletët janë polenizues kryesorë, veçanërisht për bimët me lule të ndritshme dhe të hapura. Ato vizitojnë lule për të mbledhur nektarin dhe polenin për ushqim, dhe në këtë proces, ndihmojnë në transferimin e polenit nga një lule në tjetrën. Ky shërbim i polenizimit është esencial për shumë nga frutat, perimet dhe drithërat që ne konsumojmë çdo ditë.

KONTRIBUTI NË PRODHIMIN E USHQIMIT

Bletët janë përgjegjëse për polenizimin e rreth 75% të të gjitha bimëve që prodhojnë ushqim. Ky proces është i rëndësishëm për prodhimin e shumë kulturave, duke përfshirë mollët, qershitë, bajamet, dhe shumë të tjera. Pa bletët, këto bimë do të kishin vështirësi të prodhonin fruta dhe fara, duke reduktuar kështu prodhimin e ushqimit. Nëse bletët do të zhdukeshin, ne do të përballëshim me sfida të mëdha në furnizimin me ushqim dhe në diversitetin e dietës sonë.

RUAJTJA E BIODIVERSITETIT

Bletët kontribuojnë në ruajtjen e biodiversitetit duke polenizuar një gamë të gjerë bimësh të egra. Ky polenizim ndihmon në ruajtjen e shëndetit dhe diversitetit të ekosistemeve natyrore, duke mbështetur shumë specie të kafshëve që varen nga bimët për ushqim dhe strehim. Një biodiversitet i lartë ndihmon ekosistemet të jenë më të qëndrueshme dhe më të rezistuar ndaj ndryshimeve mjedisore.





AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT MJEDISOR



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT



Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.

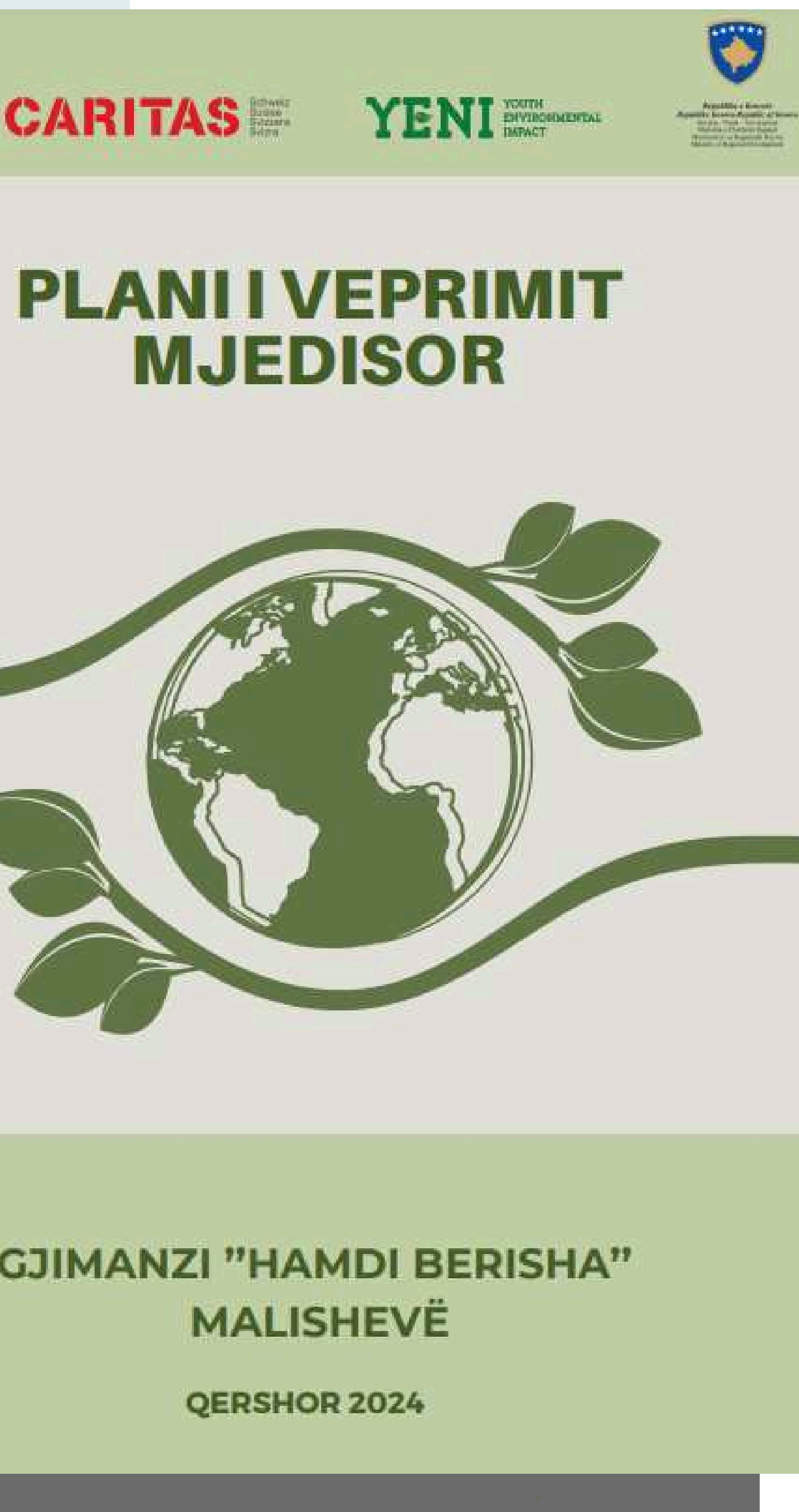
EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

EKO KLUBI "HAMDI BERISHA"

MALISHEVË, KOSOVO

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EC
MA NDRYSHE

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -

EKO KLUBI

"XHELAL HAJDA-TONI"



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT



Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë “Xhelal Hajda - Toni” dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit “ECO School”.

Ky projekt do t’i njohë me konceptin “Eko Shkolla” 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësuesve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

PSE DUHET TI KOMPOSTOJMË MBETJET?

Kompostimi lokal ose në komunitet përfaqëson një alternativë vendore apo komunitare për dekompozimin e mbetjeve organike. Kompostimi është metoda më e lirë dhe më e thjeshtë e cila mund të jetë një alternativë e përshtatshme për qytetarët. Ripërdorimi i këtyre mbetjeve mund të përdoret gjerësisht për të prodhuar pleh organik që mund të përdoret gjerësisht në bujqësi, në lulishtet e qytetit, apo për nevoja të tjera. Kompostimi mund të përdoret për të përpunuar mbetjet e kopshtit të shtëpive, ushqimet, letrën etj. Megjithatë, të mirat e kompostimit shkojnë përtej përmirësimit të kopshteve individuale. Kompostimi i mbeturinave të gjeneruar në kuzhinë apo në oborre, në vënd që të grumbullohen dhe të hidhen në koshat e mbeturinave, ofron një rrugë alternative dhe miqësore ndaj mjedisit për tu bërë pjesë e zgjidhjes së përbashkët për çështje të tilla si: mbingarkesa në venddepozitimet e mbetjeve, ndotja dhe ngrohja globale.

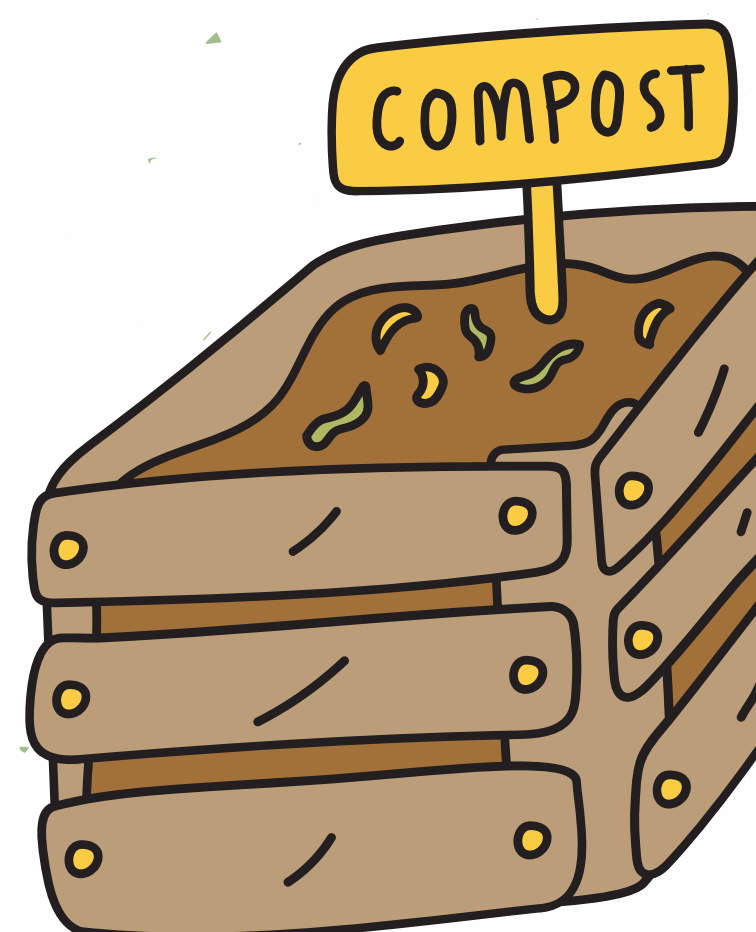




DISA ARSYE PSE KOMPOSTIMI ËSHTË NJË ZGJIDHJE EFEKTIVE:

Kompostimi zgjat jetëgjatësinë e vend depozitimeve të mbetjeve dhe landfilleve, dhe redukton mundësinë për krijimin e zonave të tjera

- Kompostimi redukton kostot e transportit dhe ndotësit e ajrit të shkaktuar nga qeset e mbeturinave në pikat e grumbullimit
- Ndërkohë që mbetjet organike dekompozohen në vendgrumbullim apo landfill, ato gjenerojnë lëngje të cilat dëmtojnë nëntokën dhe kontaminojnë ujërat nëntokësor.
- Dekompozimi i mbetjeve organike në landfille, në mungesë të pranisë së oksigjenit, prodhon metan, i cili është në gaz serë.
- Kompostimi në komunitet trajton mbetjet direkt në burim, pa kosto të mëdha, si dhe redukton kostot e grumbullimit dhe transportimit të mbetjeve në vend depozitime
- Një proces i tillë mund të sigurojë kompost/pleh organik për përmirësimin e tokave bujqësore, kopshteve e serave.





DISA ARSYE PSE KOMPOSTIMI ËSHTË NJË ZGJIDHJE EFEKTIVE:

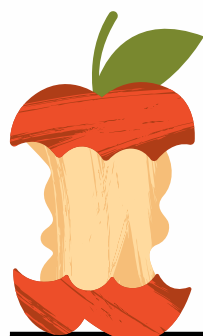
Kompostimi zgjat jetëgjatësinë e vend depozitimeve të mbetjeve dhe landfilleve, dhe redukton mundësinë për krijimin e zonave të tjera

- Kompostimi redukton kostot e transportit dhe ndotësit e ajrit të shkaktuar nga qeset e mbeturinave në pikat e grumbullimit
- Ndërkohë që mbetjet organike dekompozohen në vendgrumbullim apo landfill, ato gjenerojnë lëngje të cilat dëmtojnë nëntokën dhe kontaminojnë ujërat nëntokësor.
- Dekompozimi i mbetjeve organike në landfille, në mungesë të pranisë së oksigjenit, prodhon metan, i cili është në gaz serë.
- Kompostimi në komunitet trajton mbetjet direkt në burim, pa kosto të mëdha, si dhe redukton kostot e grumbullimit dhe transportimit të mbetjeve në vend depozitime
- Një proces i tillë mund të sigurojë kompost/pleh organik për përmirësimin e tokave bujqësore, kopshteve e serave.

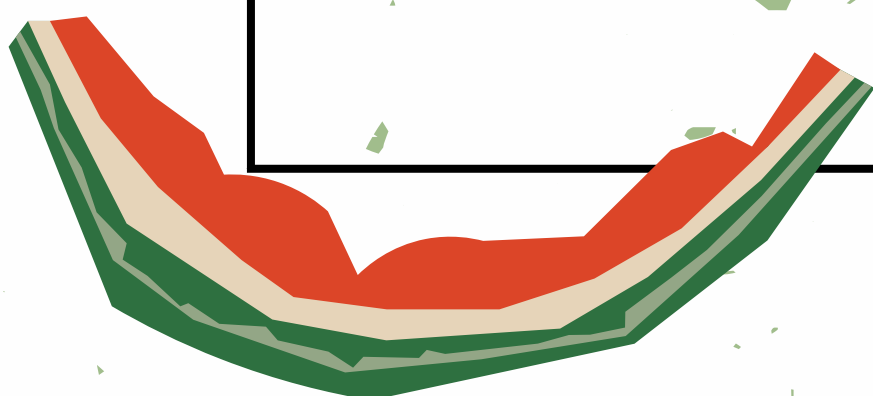




MATERIALET E PËRSHTATSHME DHE TË PAPËRSHTATSHME PËR KOMPOSTIM



Materialet e përshtatshme për kompostim	Materialet e papërshtatshme për kompostim
<ul style="list-style-type: none">• Të gjitha mbetjet bimore të gjeneruara nga kopshtet private (p.sh. bari, pemët dhe shkurret e kositura, lulet etj.)• Frutat dhe perimet nga tregjet• Mbetjet nga përpunimi i ushqimeve• Mbetjet nga ushqimet bujqësore• Krasitjet e oborrit, bari i kositur, gjethet, bimët shtëpiake• Ashklat e drurit• Frutat, perimet, lëvozhgat e vezëve• Filtrat e kafesë dhe bustinat e çajit• Lëvozhgat e arrorëve• Letra dhe kartoni• Kashta• Tallashi• Copat e pambukut dhe leshit• Hiri i oxhaqeve	<ul style="list-style-type: none">• Produktet e bulmetit• Yndyrat, dhjami, salloja dhe vajrat• Mbetjet e mishit dhe peshkut• Hiri i qymyrgurit ose qymyrdrurit• Krasitjet e oborreve dhe bari i kositur të trajtuar me pesticide kimike• Gjethet e pemës së arrës• Bimët e infektuara me insekte





AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET
KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT
MJEDISOR



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT



Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

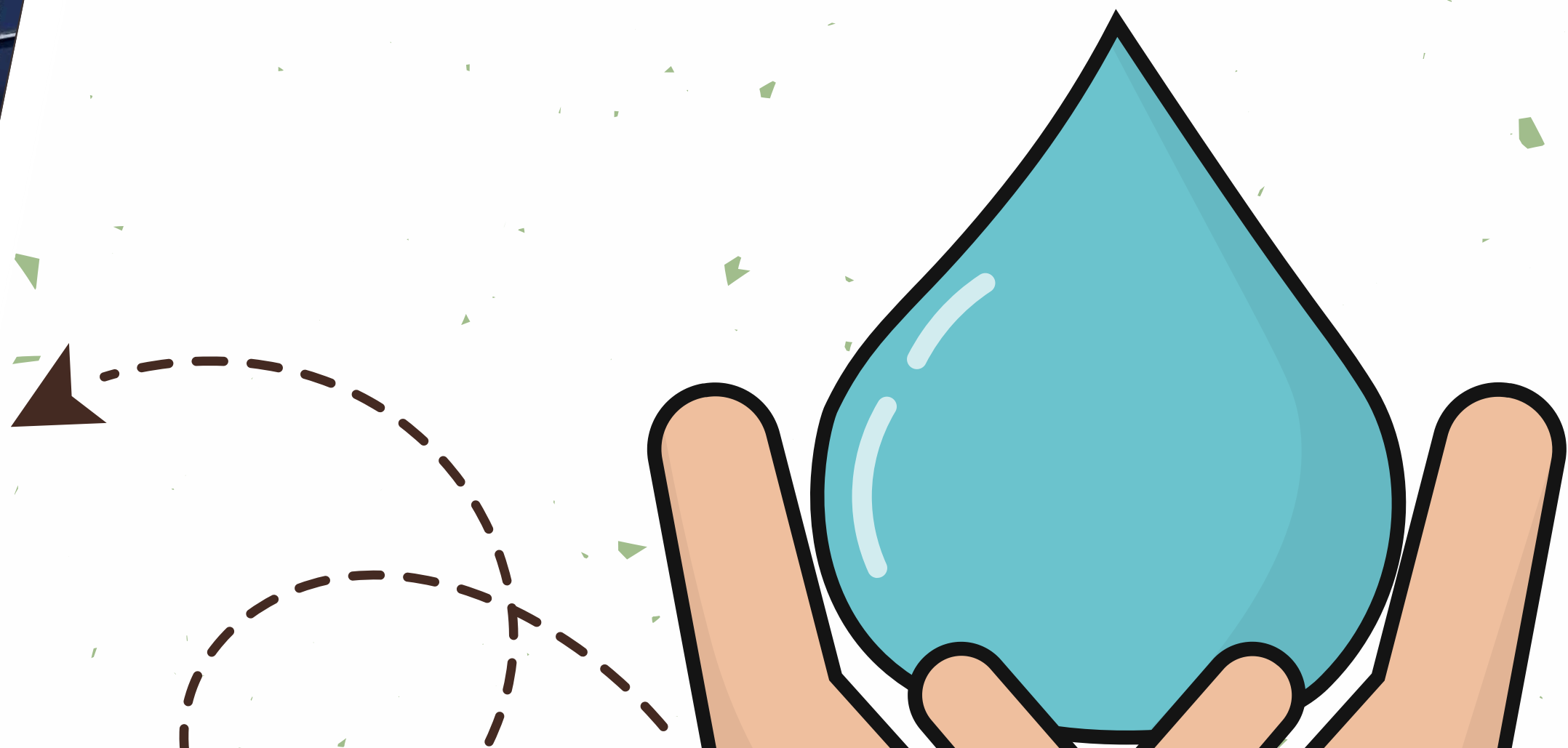
Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.

EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

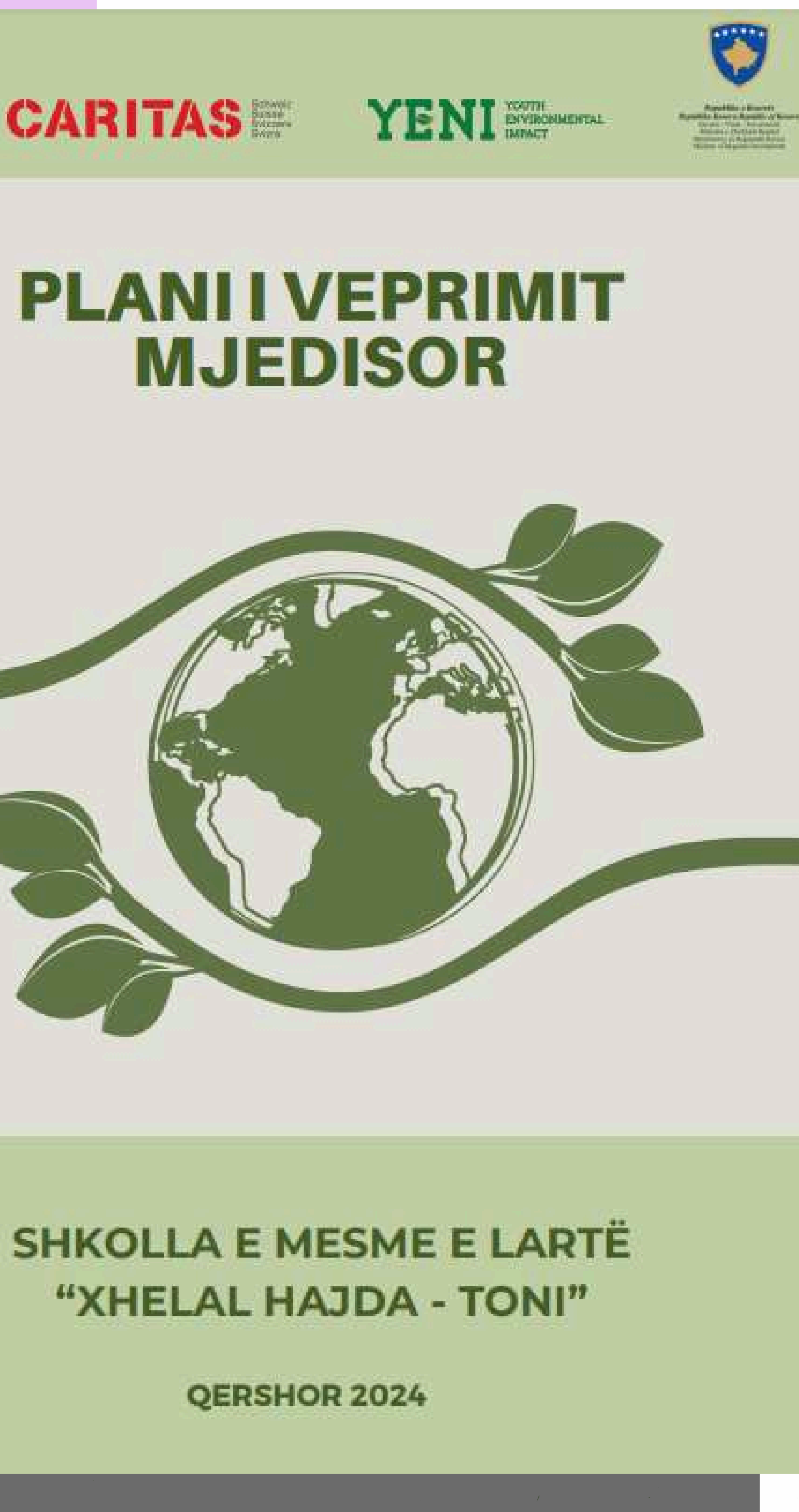


Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

EKO KLUBI "XHELAL HAJDA - TONI"

RAHOVEC, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -



EKO KLUBI "GJON BUZUKU"

4



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT



Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Gjimnazit "Gjon Buzuku" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).



PARKU KOMBËTAR MALET E SHARRIT

Parku Kombëtar Malet e Sharrit është një park kombëtar i cili shtrihet në pjesën jugore të Kosovës, në një pjesë të Rajonit të Ferizajit dhe të Rajonit të Prizrenit. Parku mbulon një sipërfaqe prej 53,272 hektarë dhe gjendet në pjesën veriore të maleve të Sharrit, një vargmal i cili shtrihet në Shqipërinë verilindore, Kosovën juglindore dhe Maqedoninë veriperëndimore.

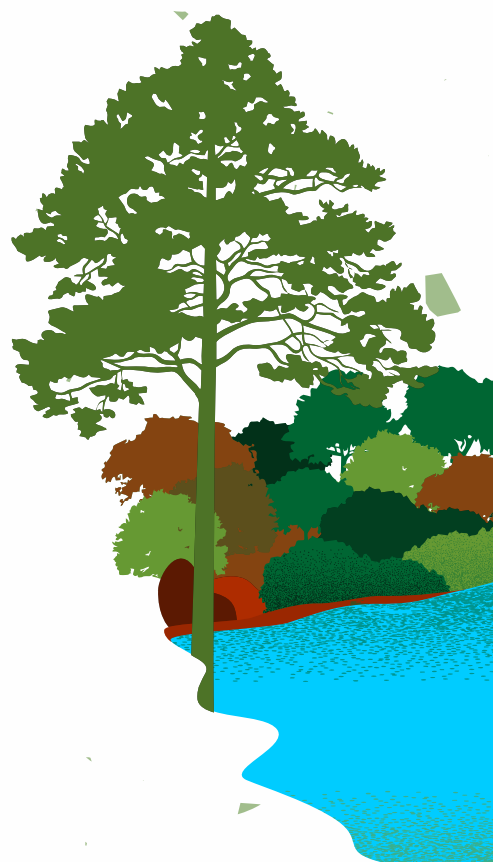
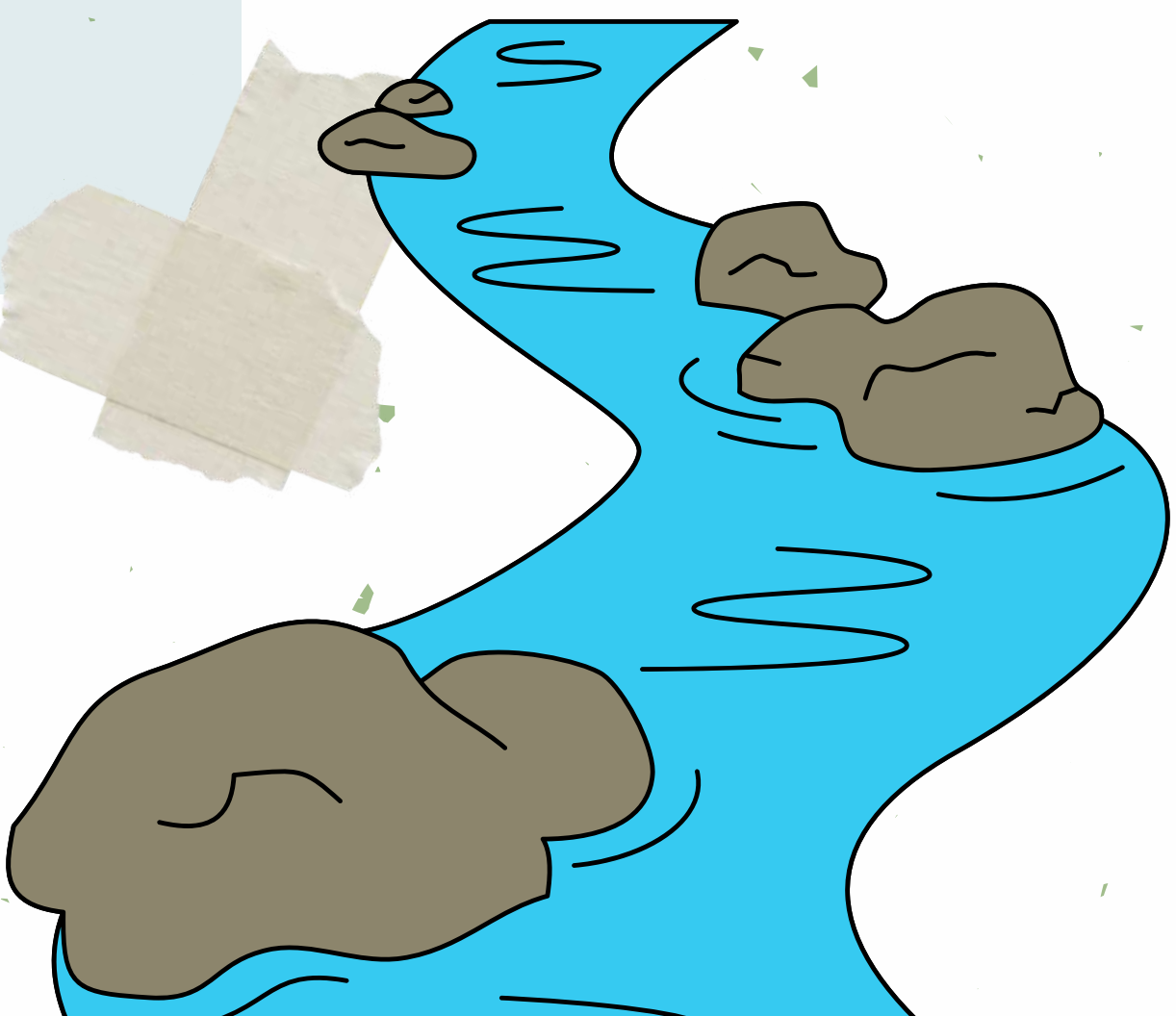
Parku përfshin terrene të ndryshme mes të cilave dallohen liqenet akullnajore dhe peizazhet alpine dhe akullnajore.

Parku Kombëtar i Maleve të Sharrit ka ndikime alpine dhe kontinentale. Temperatura mesatare mujore shkon midis -1.3°C (29.7°F) në Janar dhe 20°C (68°F) në Korrik. Mesatarja e reshjeve vjetore sillet midis 600 milimetra (24 inq) dhe 1200 milimetra (47 inq) varësisht nga lartësia.

PARKU KOMBËTAR MALET E SHARRIT

Flora e parkut përfaqësohet nga 1558 specie të bimëve vaskulare. Fauna përfshin 32 lloje të gjitarëve, 200 lloje të zogjve, 13 lloje të zvarranikëve, 10 lloje të amfibeve, 7 lloje të peshqëve dhe 147 lloje të fluturave.

Disa nga llojet bimore dhe shtazore që ndodhen në këtë park dhe në periferi të tij, pra në pjesë të tjera të Malit Sharr, janë të pranishme vetëm aty dhe në Alpet Shqiptare, disa prej tyre janë të njohura vetëm në rajon dhe shumë nga to janë në listën e specieve të rrezikuara. Të shikuara në tersi këto specie janë të një interesi të veçantë, pashmangshëm edhe me konotacion turistik. Ky park është i pasur me florë dhe faunë. Në këtë park përveç pasurisë bimore të llojeve të ndryshme, mund të hasen edhe rrëqebulli, dhia e egër, ariu i murrmë, shqiponja e malit, qeni i Sharrit i cili është unikal me pamjen dhe shtrirjen e tij, etj. Këto kafshë janë shumë të rralla dhe nuk takohen gjithkund, prandaj janë shumë atraktive dhe me interes turistik. Të shohësh një specie të rrallë bimore, aq më shumë shtazore për shumë turistë është njëri ndër qëllimet kryesore të tij, jo vetëm të një sezoni por ndonjëherë edhe të karrierës së tij si turist dhe dashamirës i natyrës.





AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT MJEDISOR



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT



Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.

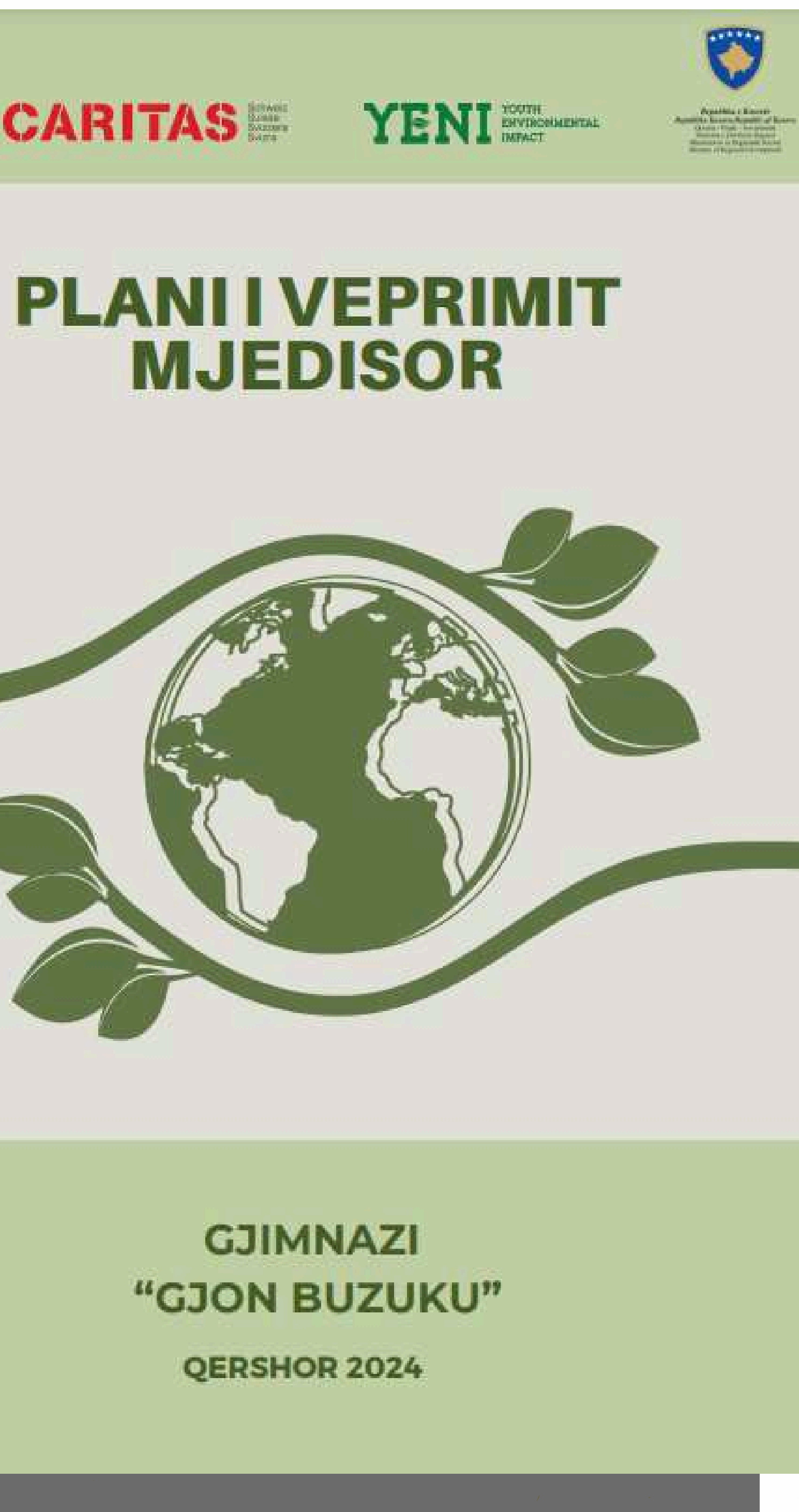
EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

INAGURIMI I PROJEKTIT MJEDISOR

Eko klubi i shkollës së mesme “Gjon Buzuku” në Prizren ka realizuar projektin mjedisor. Me anë të këtij projekti të iniciuar nga Eko Klubi është rritur efienca e energjisë së shkollës me vendosjen e gjashtë paneleve solare me kapacitet 3.3 kWp.

Në kuadër të këtij projekti në oborrin e kësaj shkolle të mesme të lartë janë mbjellë edhe pisha dhe bimë shumëvjeçare, pastaj është vendosur një parking për biçikleta si dhe shporta për ndarjen e mbeturinave, të gjitha këto me qëllimin për të përmirësuar mjedisin dhe kushtet për komunitetin shkollor.



EKO KLUBI "GJON BUZUKU"
RR. ISMET JASHARI - KUMANOVA,
PRIZREN, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe

Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë

www.ecmandryshe.org

info@ecmandryshe.org

029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EC

MA NDRYSHE

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RICIKLO -



EKO KLUBI "REMZI ADEMAJ"



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS

Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI

YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT



Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Gjimnazit "Remzi Ademaj" dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit "ECO School".

Ky projekt do t'i njohë me konceptin "Eko Shkolla" 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësimeve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

PËRGJEGJËSIA INDIVIDUALE PËR MBROJTJEN E MJEDISIT

Përgjegjësia individuale për mbrojtjen e mjedisit nënkupton veprimet dhe qëndrimet që secili prej nesh mund të ndërmarrë për të kontribuar në ruajtjen e planetit dhe për të minimizuar ndikimin negativ që kemi ndaj tij. Kjo përgjegjësi mund të përfshijë një sërë veprimesh të thjeshta dhe të përditshme, si dhe angazhime më të thella në jetën tonë. Ja disa mënyra se si mund të ushtrojmë përgjegjësinë tonë individuale për mjedisin:

1. REDUKTIMI I KONSUMIT TË ENERGISË DHE BURIMEVE:

- Fikni dritat dhe pajisjet elektronike kur nuk janë në përdorim.
- Përdorni energji të rinovueshme kur është e mundur, si panele diellore.
- Zgjidhni pajisje me efikasitet të lartë energjie.

2. REDUKTIMI I MBETURINAVE:

- Ricikloni plastikën, letrën, metalin dhe qelqin.
- Përdorni produkte të ripërdorshme si çanta, shishe uji dhe gota.
- Kompostoni mbetjet organike për të krijuar pleh natyral.

3. REDUKTIMI I KONSUMIT TË UJIT:

- Mbyllni rubinetin ndërsa lani dhëmbët apo lani duart.
- Instaloni pajisje për kursimin e ujit në rubineta dhe dush.
- Përdorni ujë të ricikluar për ujitjen e kopshtit.



PËRGJEGJËSIA INDIVIDUALE PËR MBROJTJEN E MJEDISIT

4. PËRDORIMI I TRANSPORTIT TË QËNDRUESHËM:

- Ecni, përdorni biçikletën ose transportin publik sa herë që është e mundur.
- Shpërndani makinën me të tjerët për të reduktuar emetimet.
- Zgjidhni makina elektrike ose hibride për të ulur ndotjen e ajrit.

5. NDËRGJEGJËSIMI DHE EDUKIMI:

- Edukoni veten dhe të tjerët për çështjet mjedisore dhe rëndësinë e mbrojtjes së mjedisit.
- Merrni pjesë në aktivitete komunitare për pastrimin e mjedisit.
- Mbështesni politikat dhe iniciativat që promovojnë mbrojtjen e mjedisit.

Duke ndërmarrë këto hapa, ne mund të bëjmë një ndryshim të rëndësishëm në ruajtjen e mjedisit për brezat e ardhshëm. Çdo veprim i vogël ka rëndësi kur bëhet në shkallë të gjerë dhe kontribuon në një të ardhme më të qëndrueshme.



AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBËT MËSOJNË PËR NDRYSHIMET
KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT
MJEDISOR



AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBET SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT



Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.

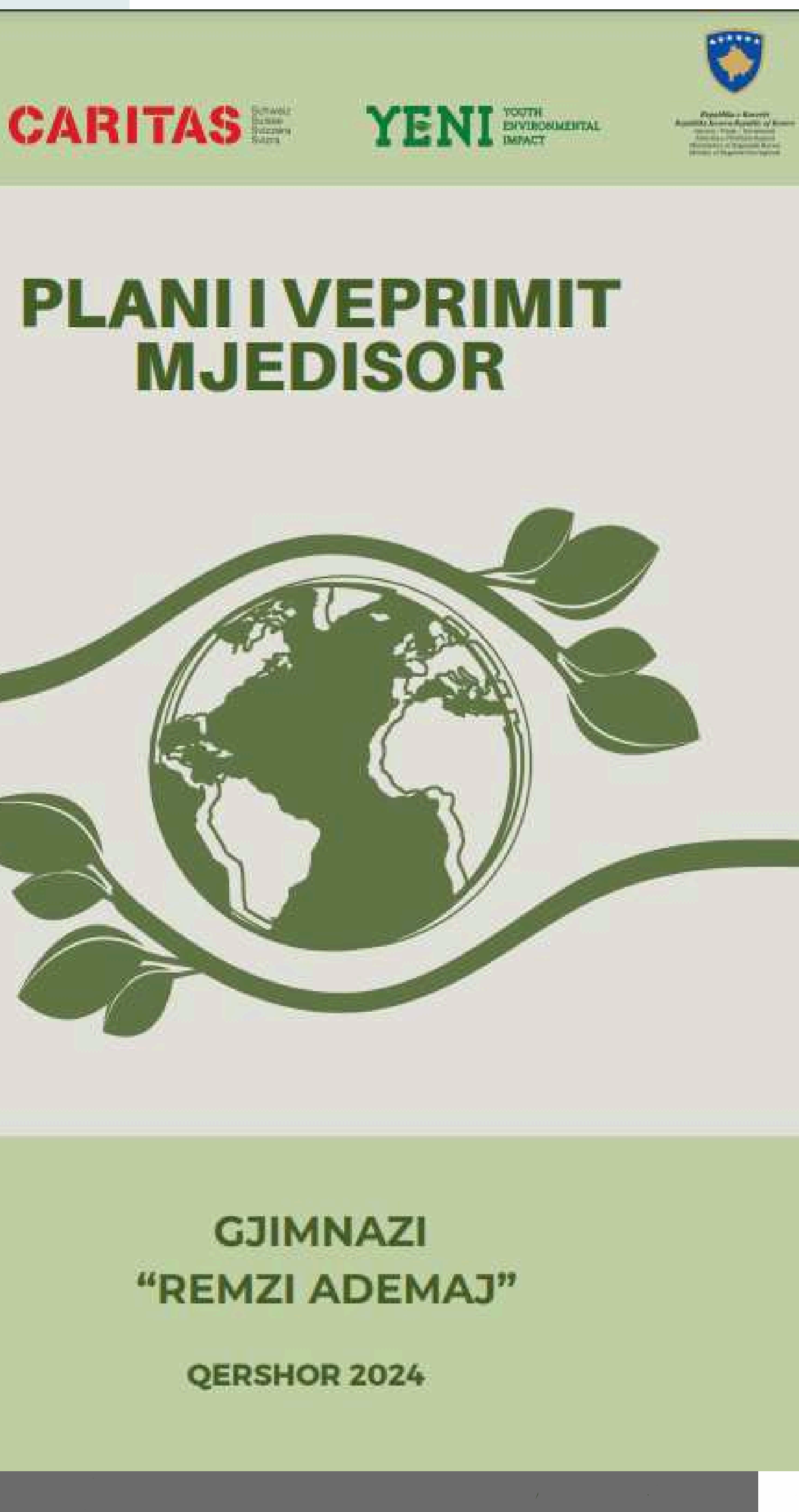
EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

EKO KLUBI "REMZI ADEMAJ"

RR. REMZI ADEMAJ, PRIZREN, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe
Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë
www.ecmandryshe.org
info@ecmandryshe.org
029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".

EKO OKULLU

- TÜKETİMİ AZALT - YENIDEN KULLAN - GERİ DÖNÜŞTÜR -

EKO KULÜBÜ
"ATATÜRK"

4





Sevgili okuyucular,

EC, Kosova'nın Güney Bölgesi'ndeki ortaokulların eko-kulüplerinin çevresel bültenlerini yayınlamaya devam ediyor. Bu, çevre ve iklim değişikliği konusunda mesajlar, röportajlar, denemeler, fotoğraflar ve farklı konularda makaleler içerecek olan üçüncü bilgilendirici bülten olacak. Bu içerikler, Atatürk Lisesi'nin eko-klübü ve EC Ma Ndryshe Sivil Toplum Örgütü'nün "ECO Okulu" projesi kapsamında yürüttüğü çalışmalar hakkında bilgi verecek.

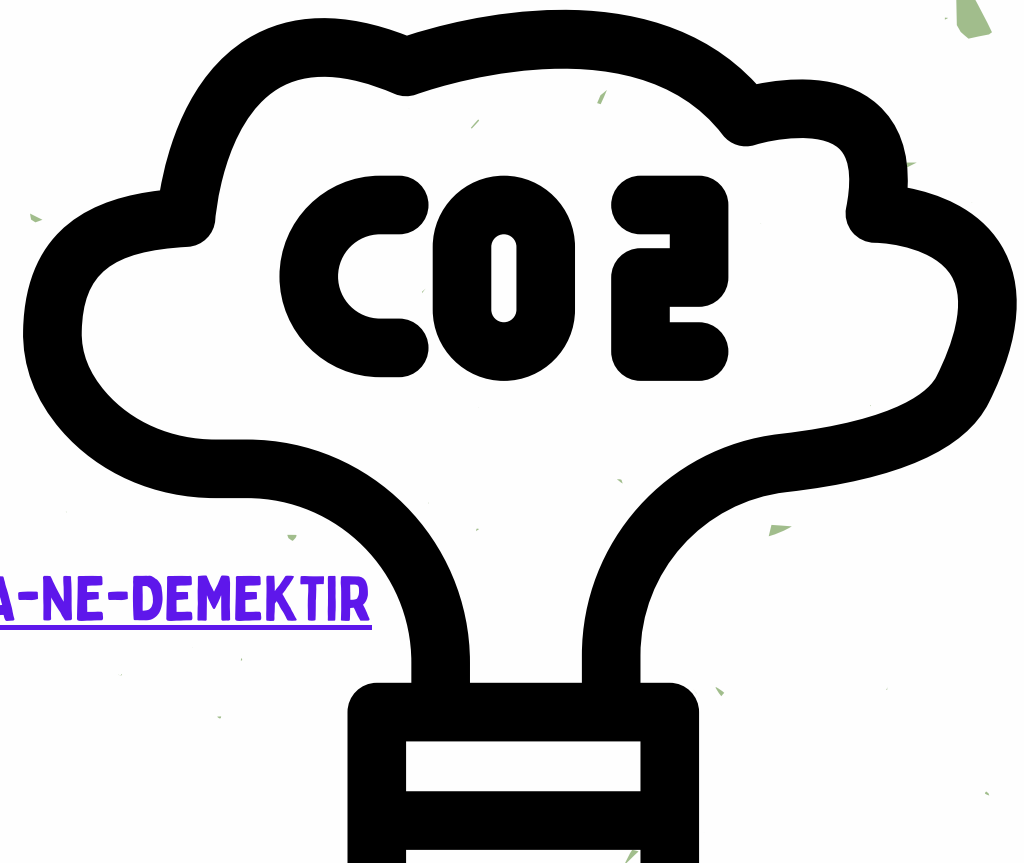
Bu proje, "Eko Okul" kavramını Güney Bölgesi'ndeki 12 okula (Prizren, Mamuşa, Rahovec ve Malişeva belediyeleri) tanıttak ve öğrencilerin ve öğretmenlerin geniş katılımıyla çevreyi korumak için deneme şekilleri ve metodolojisi yürütecek. Proje kapsamında, gelişmiş ülkelerde yaygın olarak kullanılan bir model ve yöntem sunulmaktadır, ve bu yöntem hızla gelişmekte olan ülkelerde de yaygınlaşmaktadır.

Dünya deneyimleri, ekolojik okulların gençleri çevreleriyle aktif bir şekilde ilgilenmeye teşvik eden, artan bir fenomen olduğunu göstermektedir. Proje aynı zamanda, Kosova'nın Çevre Stratejisi ve Çevre Eylem Planı'na da katkıda bulunacak ve tüm düzeylerde (okullar ve üniversiteler) çevre eğitimi programlarının geliştirilmesini tavsiye edecektir.

HAVA KIRLILIĐININ NEDENLERİ NEDİR?

Havayı en çok kirleten insan faaliyetleridir. Hava kirliliđinin ana kaynakları sanayi, tarım, trafik ve enerji arzıdır. Maddeler yandıđında, havayı kirletebilen veya havada reaksiyona girerek kirletici etki oluřturabilen maddeler ađıđa çıkar veya salınır. Büyük ölçekli hava kirliliđi ayrıca VOC ve partikül madde emisyonlarını da içerir. Bu maddelerin çevreye verdiđi yük, ekosistemler, malzemeler ve halk sađlıđı üzerinde olumsuz etkilere sahiptir.

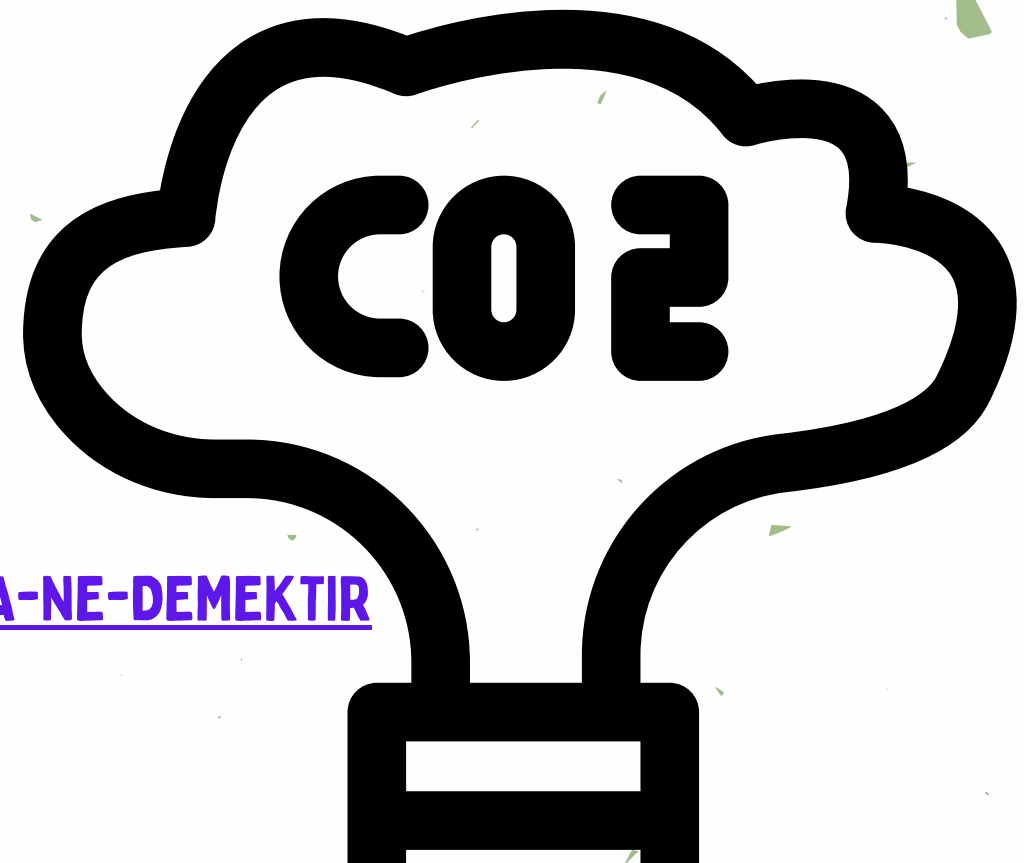
řehirlerdeki çevresel kirleticiler genellikle birçok farklı kirleticinin bir karıřımıdır. Toz ve is gibi görünür olanlar ve aynı zamanda çok küçük parçacıklar ve gazlar gibi birçok görünmez parçacıklar olmak üzere ikiye ayrılır. Kirlilik birincil veya ikincil olarak sınıflandırılır. Birincil kirleticiler, bir volkanik patlamadan çıkan kül veya bir motorlu tařıtın egzozundan çıkan karbonmonoksit gazı gibi doğrudan bir süreç tarafından üretilen maddelerdir. İkincil kirleticiler ise yayılmaz. Birincil kirleticiler reaksiyona girdiđinde veya etkileřime girdiđinde havada oluřurlar.



HAVA KIRLILIĐININ NEDENLERİ NEDİR?

Ozon, ikincil kirleticilere bir örnektir. Hava kirliliđine neden olan başlıca kirleticiler ise şöyle sıralanabilir:

- Karbon monoksit: Okyanuslarda ve havada metanın oksidasyonu ile organik ayrışmadan doğal olarak üretilir. Ancak motorlu taşıtlar geređinden fazla karbon monoksit üretir.
- Kükürt dioksit: Kükürt bileşikleri, volkanik patlamalar gibi doğal süreçler sırasında salınır. Kükürt dioksit üreten başlıca insan faaliyetleri ise kükürtlü mineral cevherlerin eritilmesi ve fosil yakıtların yakılmasıdır.
- İnce toz: Parçacıklı madde, havada dağılmış büyük miktarda farklı küçük katı veya sıvı madde parçacıkları için ortak bir terimdir. Parçacıklı madde, bakteri, virüs, mantar, alg, polen vb. canlı organizmaları içerebilir.
- Kurşun: Havadaki ana kurşun kaynađı, kurşunlu motorlu taşıt yakıtıdır.
- Ozon: Güneş ışığının etkisi altında reaktif organik gazlar ile nitrojen oksitler arasındaki kimyasal reaksiyonlar sonucu oluşan renksiz bir gazdır. Tahriş edicidir.





EKO-KULÜBÜN ETKİNLİKLERİ:

EKO KULÜPLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİ VE ÇEVRE SAVUNUCULUĞUNUN BİÇİMLERİNİ ÖĞRETİYOR



EKO-KULÜBÜN ETKİNLİKLERİ:

EC ECO-KULÜP'LERLE DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ'NÜ KUTLADI



Bu aktiviteye Güney Bölgesindeki Liselerin 12 Eko-Kulübü (Prizren, Rahovec, Malishevë ve Mamushë belediyelerinden) katılmıştır.

Filmin gösteriminin ardından Eko-Kulüp üyeleri arasında çevre sorunları ve iklim değişikliğiyle ilgili eylem aciliyeti üzerine bir tartışma gerçekleşti, belgeselde bu konulara da yer verildi.

Bu etkinlik sırasında gençlere hızlı müdahalenin gerekliliği ve gezegenin geleceği ve gelecek nesiller için önemli konular olan iklim değişikliği ve çevrenin korunması konularına yönelik savunuculuk süreçlerine gençlerin katılımının önemi konusunda bilinçlendirildi.



EKO KULÜPLER PRIZREN'DEKİ ATIK SU ARITMA TESİSİNİ ZİYARET ETTİ

Bu ziyaretlerde öğrencilere bu tesisin yönetiminin yanı sıra kirli suyun filtrelenmesi ve arıtılması işlemleri de dahil olmak üzere kirli suyun arıtılması, su arıtmada kullanılan teknolojiler ve su kaynaklarının korunmasının önemi hakkında bilgi verildi. Ayrıca Prizren'deki tesisin kapasitesi, günlük arıtılan su miktarı ve arıtma işlemi sırasında uzaklaştırılan kirletici türleri hakkında da bilgi verildi.

Ziyaretler aynı zamanda kirli suyun uygun şekilde arıtılmasının çevre ve sağlık üzerindeki etkisinin yanı sıra suyun korunması ve sürdürülebilir yönetiminde toplumun rolüne ilişkin tartışmaları da içeriyordu.



PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT



EC Ma Ndryshe, Güney Bölgesi'ndeki 12 lise için çevre eylem planlarını yayınladı. Bu planlar, gerçekleştirilen bir dizi çalışma sırasında öğretmenler ve Eko-kulüplerin üyeleri ile işbirliği içinde hazırlandı.

Bu atölye çalışmaları sırasında öğrenciler, okulda ve toplumda var olan sorunları tartışma ve belirleme fırsatı buldular ve çevre ile ilgili problemleri ve iklim değişikliklerini çözmek için gerçekleştirdikleri ve gerçekleştirmek istedikleri faaliyetleri belirttiler.

Bu planlar, öğrencilere çevre korumanın önemi hakkında eğitim vermek ve okul topluluğu içinde sürdürülebilir bir kültür yaratmak için önemlidir. Okullara, gelecek faaliyetleri gerçekleştirmek için bir rehber olarak hizmet edecek ve öğrencilerin çevre sorunları ve iklim değişiklikleri konusunda aktif katılımını ve farkındalığını teşvik edecektir.

EKO KULÜBÜ "ATATÜRK" LİSESİ

MAMUŞA, KOSOVO

Yazar ve Yayıncı: EC Ma Ndryshe
Sk. Fehmi Lladrovci No.94, Prizren & Sk. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 No.7,
Prishtinë

www.ecmandryshe.org

info@ecmandryshe.org

029 222 771 & 038 224 967

Bu bülten, "Çevrede Gençliğin Etkisi" projesi kapsamında hazırlandı - YENİ, bu proje İsviçre İşbirliği ve Kalkınma Ajansı, İsviçre Caritas, Bölgesel Kalkınma Bakanlığı tarafından ortak finanse edilen ve Sivil Toplum Örgütü EC Ma Ndryshe tarafından "ECO Okulları" projesi yoluyla uygulanan projedir.